

Zapadna Europa kao meta terorizma: Analiza terorističkih napada u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj (2015.-2022.)

Knežević, Iva

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, University Department of Forensic Sciences / Sveučilište u Splitu, Sveučilišni odjel za forenzične znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:227:429186>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department for Forensic Sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA
FORENZIČNE ZNANOSTI**

**FORENZIKA I NACIONALNE
SIGURNOSTI**

DIPLOMSKI RAD

**ZAPADNA EUROPA KAO META TERORIZMA:
TERORISTIČKI NAPADI U BELGIJI, FRANCUSKOJ,
NJEMAČKOJ I ŠPANJOLSKOJ (2015. – 2022.)**

IVA KNEŽEVIĆ

Split, rujan 2024.

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA
FORENZIČNE ZNANOSTI**

**FORENZIKA I NACIONALNE
SIGURNOSTI**

DIPLOMSKI RAD

**ZAPADNA EUROPA KAO META TERORIZMA:
TERORISTIČKI NAPADI U BELGIJI, FRANCUSKOJ,
NJEMAČKOJ I ŠPANJOLSKOJ (2015. – 2022.)**

doc. dr. sc. TONČI PRODAN

IVA KNEŽEVIĆ

840/2022.

Split, rujan 2024.

Rad je izrađen u Sveučilišnom odjelu za forenzične znanosti Sveučilišta u Splitu pod nadzorom mentora doc. dr. sc. Tončija Prodana u razdoblju od svibnja do rujna 2024. godine.

Datum predaje diplomskog rada: 1. rujna 2024.

Datum prihvatanja rada: 17. rujna 2024.

Datum usmenog polaganja: 24. rujna 2024.

Povjerenstvo: 1. prof.dr.sc. Josip Kasum

2. izv.prof.dr.sc. Nina Mladinić

3. doc.dr.sc . Tonći Prodan

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. CILJEVI RADA.....	2
2.1. HIPOTEZE RADA.....	2
3. MATERIJALI I METODE	3
4. REZULTATI I RASPRAVA.....	4
4.1. TERORIZAM.....	4
4.1.1. Karakteristike terorizma	5
4.1.2. Terorističke organizacije	6
4.1.3. Vrste terorističkih organizacija prema ideološkoj pripadnosti.....	6
4.1.3.1. Džihadisti	7
4.1.3.2. Desničarske terorističke organizacije	7
4.1.3.3. Lijevo orijentirane i anarhistične terorističke organizacije.....	8
4.1.3.4. Etnonacionalisti i separatisti	9
4.1.3.5. Pojedinačni terorizam	10
4.2. TERORIZAM U ZAPADNOJ EUROPI.....	11
4.2.1. Belgija	15
4.2.1.1. Teroristički napadi u Belgiji od 2015. do 2022. godine.....	16
4.2.2. Francuska	18
4.2.2.1. Teroristički napadi u Francuskoj od 2015. do 2022. godine.....	19
4.2.3. Njemačka.....	22
4.2.3.1. Teroristički napadi u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine.....	23
4.2.4. Španjolska	25
4.2.4.1. Teroristički napadi u Španjolskoj od 2015. do 2022. godine.....	26
4.3. UHIĆENJA.....	27
4.4. PRAVNI OKVIR, PROCESI I SUĐENJA	32
4.4.1. Pravni okvir	32

4.4.2.	Pravosudni procesi	35
4.4.3.	Kazne zatvora	37
4.5.	PREVENCIJA TERORIZMA I DERADIKALIZACIJA	40
5.	ZAKLJUČAK	48
6.	LITERATURA	51
7.	POPIS TABLICA	55
8.	SAŽETAK	56
9.	SUMMARY	57
10.	ŽIVOTOPIS	58

1. UVOD

Terorizam je globalni fenomen koji predstavlja ozbiljnu prijetnju sigurnosti i stabilnosti društava diljem svijeta. Zapadna Europa, uključujući Belgiju, Francusku, Njemačku i Španjolsku, posebno je pogođena terorističkim napadima tijekom razdoblja od 2015. do 2022. godine. Ovi incidenti rezultirali su značajnim ljudskim gubicima, širenjem straha među građanima te promjenama u društvenim, političkim i sigurnosnim politikama ovih zemalja.

Analiza terorističkih aktivnosti u ovim zemljama ima iznimnu važnost iz nekoliko perspektiva. Teroristički napadi predstavljaju neposrednu prijetnju sigurnosti građana i nacionalnoj sigurnosti. Razumijevanje obrazaca, motivacija i metoda tih napada ključno je za razvoj preventivnih strategija i zaštite. Napadi ostavljaju dugoročne društvene posljedice u obliku povećanja straha, nesigurnosti te gubitka povjerenja u institucije. Analiza tih utjecaja pomaže u identifikaciji potreba za rehabilitacijom zajednica i jačanjem njihove otpornosti.

S obzirom na transnacionalni karakter terorizma, međunarodna suradnja i razmjena informacija ključni su za uspješno suočavanje s ovom prijetnjom.

2. CILJEVI RADA

Ovo istraživanje ima za cilj analizirati terorističke napade koji su se dogodili u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2015. do 2022. godine. Specifični ciljevi istraživanja uključuju identifikaciju obrazaca napada, analizu motivacija koje stoje iza tih napada, procjenu dugoročnih društvenih posljedica terorističkih događaja, evaluaciju učinkovitosti postojećih protuterorističkih politika i doprinos širem akademskom razumijevanju terorizma u zapadnoeuropskom kontekstu. Ovi ciljevi su ključni za razvoj informiranih strategija prevencije i odgovora na terorizam, što bi trebalo doprinijeti povećanju sigurnosti i stabilnosti u ovim zemljama.

2.1. HIPOTEZE RADA

H0 – Najveći broj terorističkih napada u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj počinjen je od strane džihadista.

H1 – Belgija, Francuska, Njemačka i Španjolska imaju veću terorističku aktivnost od ostatka država članica Europske unije.

3. MATERIJALI I METODE

U ovom diplomskom radu koristit će se literatura iz raznih područja na temu terorizma na području Europe s posebnim fokusom na Belgiju, Francusku, Njemačku i Španjolsku. Sve s ciljem uspješnog potvrđivanja ili opovrgavanja postavljenih hipoteza. Sljedeće znanstvene metodologije koristit će se u ovom radu kako bi se postigao cilj:

- **Metoda analize:** postupak objašnjavanja i znanstvenog istraživanja putem rasčlanjivanja složenih misaonih tvorevina i pojmova na njihove jednostavnije elemente.
- **Metoda sinzete:** postupak kombiniranja putem spajanja dijelova u manje složene i veće složene cjeline.
- **Metoda deskripcije:** metoda jednostavnog opisivanja činjenica, procesa i predmeta, kao i empirijsko potvrđivanje veza i korelacija među njima.
- **Metoda kompilacije:** prisvajanje ideja, stručnosti i spoznaja drugih osoba kako bi se proizvela smisljena cjelina.
- **Metoda indukcije:** metodička uporaba induktivnog pristupa mišljenju, koji zaključke temelji na posebnim i jedinstvenim činjenicama.
- **Metoda dedukcije:** primjenom deduktivnog načina zaključivanja u kojem se iz općih sudova izvode pojedinačni i posebni zaključci.
- **Metoda komparacije:** suprotstavljanje istih ili povezanih činjenica u smislu sličnosti i razlike.

4. REZULTATI I RASPRAVA

4.1. TERORIZAM

Terorizam kao fenomen pojavljuje se još u antičko doba. Kroz povijest, terorizam se manifestira u različitim oblicima, često se pojavljujući kao prividno rješenje za određene društvene probleme specifičnih skupina.

Još uvijek ne postoji općeprihvaćena i konkretna definicija terorizma. Prema Klaiću: „Pojam terorizma potječe od latinske riječi *terrere, terreo* – plašiti, strašiti. Teror, strah, užas, označava stanje straha i užasa te postupke kojim se taj strah i užas izazivaju.“ To je strah koji izazivaju oni čija moć utjecaja na ponašanje drugih počiva na njihovom doživljaju da su sposobni i odlučni uporabiti nasilje kao sredstvo za postizanje vlastitih ciljeva, koristeći ga sve do trenutka konačnog ostvarenja ciljeva. (1)

Prema Bilandžiću, terorizam je kombinacija političkih ciljeva i društvenih raslojavanja i podjela u pogledu nacionalnog i etničkog pitanja, gospodarskih, kulturoloških, vjerskih, etno-vjerskih, simboličkih pitanja te pitanja identiteta.(2) Božidar Javorović definira terorizam kao namjerno, planirano i pažljivo pripremljeno nasilno djelovanje organizacija ili grupa, koje se tajno organizira i provodi s ciljem nasilnog i nedemokratskog ostvarivanja javno iznesenih političkih ili drugih ciljeva, vođeno idejom da cilj opravdava sredstvo.(3)

Božidar Javorović terorizam određuje kao smišljenu, planiranu, pažljivo pripremanu, tajno organiziranu i provođenu nasilnu djelatnost organizacija ili skupina, usmjerenu na nedemokratsko, nasilno ostvarenje javno proklamiranih političkih ili drugih ciljeva, a vođenu pod motom cilj opravdava sredstvo.

Terorizam se kao pojam dijeli na međunarodni terorizam i domaći terorizam. "Međunarodni terorizam" odnosi se na nasilne, nezakonite aktivnosti koje provode pojedinci ili organizacije povezane s inozemnim terorističkim skupinama ili državama koje sponzoriraju terorizam. "Domaći terorizam" uključuje nasilne, kriminalne radnje koje pojedinci ili skupine poduzimaju kako bi ostvarili ideološke ciljeve proizašle iz političkih, vjerskih, društvenih, rasnih ili ekoloških razloga.(4)

Konkretnu definiciju terorizma definirali su teoretičari Brenda i James Lutz: "Terorizam uključuje korištenje ili prijetnju nasiljem od strane organizirane grupe s ciljem postizanja političkih ciljeva."(5)

Zajedničko gotovo svim definicijama terorizma je da se u osnovi radi o primjeni terora, odnosno nasilja, kao sredstva za ostvarenje političkih ciljeva. Terorizam je jedna od najznačajnijih i istovremeno najopasnijih prijetnji i političkih fenomena našeg doba.

4.1.1. Karakteristike terorizma

Tipologija političkog nasilja uključuje veći broj oblika djelovanja: pobune, ustanke, ratove, revolucije, gerilska djelovanja itd. Svaki od oblika političkog nasilja stvara strah i može koristiti teror. No to ne znači i postojanje terorizma. (2)

Zajedničko svim terorističkim napadima je to što su usmjereni na izazivanje promjene u društvu ili političkom sustavu ili žele skrenuti pažnju na određene ideologije. Cilj terorističkog napada je destabilizirati društvo i utjecati na javno mišljenje koristeći strah i paniku. Mete terorističkih napada su simbolične, u rijetkim slučajevima su mete slučajno izabrane. Na udaru terorističkih napada su visoko profilirane mete kao vladine zgrade, ključna infrastruktura, javni prostori ili civili kako bi se postigao maksimalan psihološki učinak. Teroristički napadi uobičajeno iza sebe imaju široku organizaciju. Pažljivo su izvedeni od strane organiziranih grupa ili mreža, ali mogu uključivati i pojedince. Ono što najviše pogoduje svim terorističkim napadima je publicitet. Teroristi žele medijsku pažnju kako bi utjecali na što veći broj ljudi. Teroristički napad uvijek ima cilj.

Prema Louis Richardsonu teroristi žele tri „R“, *revenge* odnosno osvetu zbog nepravdi i poniženja, *renown* prevedeno kao ugled i slavu, odnosno žele medijsku pažnju, te *reaction* odnosno reakciju kako napadnutih tako i cijele javnosti poželjno je da reakcija bude dovoljno nesrazmjerna u odnosu na teroristički napad.(6)

Prema Jean Francois Gayraudu i David Senatu neke konstante terorizma su mjesto, stjecište te cilj.(7) Mjesto terorizma je grad. Fenomen terorizma je neodvojiv od rastuće urbanizacije društva. Grad omogućava teritorijalnu koncentraciju moći, što stvara uvjete koji pogoduju terorističkim djelovanjima. Mediji su ključna točka za širenje terorizma. Teroristički čin traži svoj odjek, medijsku reklamu. Teroristi žele da se njihov akt što brže širi među

društvom. Šireći teror među ljudima, njihova moć raste. Činjenica je da niti jedna aktivnost nema u konačnici takav medijski odjek kakav ima terorizam. Terorizam manje treba žrtve, a više gledatelje. Svi ti elementi usmjereni su prema zajedničkom cilju, a to je širenje informacija i stavova o terorizmu te promicanje terorističkih aktivnosti među širim slojevima društva. „Neki čin naziva se terorističkim kad svojim psihološkim učinkom nadmašuje svoje čisto fizičke rezultate.“(8)

4.1.2. Terorističke organizacije

Terorističke organizacije su jedan od središnjih elemenata terorizma. Teroristička organizacija je dinamična, strogo hijerarhijski ustrojena organizacija čiji je primarni cilj izvršenje terorističkih napada. U određenom trenutku, pod specifičnim uvjetima i u određenom okruženju, ona se pojavljuje, djeluje i na kraju nestaje sa scene.

Kako bi postojale i opstale terorističke organizacije trebaju podršku okruženja. Okruženje im omogućuje sigurnu bazu za pripremu i izvođenje operacija, slobodu kretanja, financijska sredstva i učinkovito novačenje članova. Također pruža podršku njihovim političkim ciljevima. Veličina, struktura i opseg terorističkih organizacija evoluirali su, te su prilagodili svoje metode prikupljanja, prijenosa i korištenja sredstava. Financijske mreže uspostavljene su ne samo za operativne potrebe, već i za propagandu, regrutaciju i obuku.(9)

Sredstva pokrivaju operativne troškove povezane s putovanjima, kupnjom oružja i eksploziva, lažnim identifikacijskim dokumentima, vozilima, komunikacijom, smještajem i osnovnim životnim troškovima. Regrutacija novih članova i obuka operativaca također zahtijevaju značajna sredstva, a mnoge terorističke skupine isplaćuju plaće članovima i osiguravaju dugoročnu financijsku podršku obiteljima zatvorenih ili preminulih operativaca.(9)

4.1.3. Vrste terorističkih organizacija prema ideološkoj pripadnosti

Europski policijski ured, Europol, u Izvješćima o stanju i trendovima terorizma u Europskoj uniji kategorizira terorističke organizacije prema njihovim izvorima motivacije. Međutim, mnoge grupe imaju mješavinu ideologija koje ih motiviraju, iako obično jedna ideologija ili motivacija prevladava.

Kategorizacija pojedinaca i terorističkih grupa na temelju ideologije ili ciljeva koje zastupaju ne smije se miješati s motivacijskim čimbenicima i putevima do radikalizacije. Temeljni uzroci koji dovode ljude do radikalizacije i terorizma moraju se tražiti u okolini i osobnim interpretacijama pojedinca.

4.1.3.1. Džihadisti

U zapadnom svijetu pojam *džihad* često se prevodi kao „sveti rat”. Džihadistički terorizam počinjen je od strane pojedinaca, grupa, mreža ili organizacija koje prizivaju svoju vrlo specifičnu interpretaciju islama kako bi opravdale svoje postupke. Pojam „džihadistički terorizam“ može se zamijeniti i s „vjerski inspiriran terorizam“, kao i ranije korišten „islamistički terorizam“.

Džihadisti temelje svoje djelovanje na selektivno odabranim svetim tekstovima, teorijama zavjere, predrasudama, antisemitizmu i homofobiji. Ove terorističke skupine i pojedinci čine zločine protiv opće populacije, uključujući i druge muslimane, u ime islama. Pojedinci i članovi tih skupina mogu, ali ne moraju imati religijsku pozadinu; ta pozadina im može predstavljati samo priliku, a ne nužno biti pokretač njihovih zločina. Za zločine počinjene u Europskoj uniji najčešće su odgovorni pojedinci koji su nedavno izgubili privrženost svojim prethodnim zapadnim stilovima života i koji su imali sklonost radikalizaciji i ekstremističkim idejama.(10)

Neke od značajnih džihadističkih terorističkih organizacija koje su djelovale ili utjecale na aktivnosti u Europi uključuju: Al-Kaida (*Al-Qaeda*), Islamska Država Iraka i Sirije (*Islamic State of Iraq and Syria, ISIL*), Al-Kaida islamskog Magreba (*Al-Qaeda in the Islamic Maghreb, AQIM*), Ansar al-Sharia (*ASL*), Boko Haram (*Group of the People of Sunnah for Dawah and Jihad*), Džabhat al-Nusra ili Fronta obrane naroda Levanta (*Jabhat al-Nusra*), Stranka oslobođenja (*Hizb ut-Tahrir, Party of Liberation*), Islamski pokret otpora poznat i kao Hamas.

4.1.3.2. Desničarske terorističke organizacije

Desničarske terorističke organizacije nastoje promijeniti cijeli politički, društveni i ekonomski sustav prema ekstremno desničarskom modelu. Ključni koncept desničarskog

ekstremizma je supremacizam, odnosno ideja da je određena grupa ljudi superiorna nad svim ostalim ljudima zbog elemenata poput nacije, rase i kulture. Smatrajući se u superiornom položaju, ta posebna grupa smatra da ima prirodno pravo vladati ostatkom populacije. Rasističko ponašanje, autoritarnost, ksenofobija i neprijateljstvo prema imigraciji uobičajeni su stavovi desničarskih ekstremista. Desničarski terorizam odnosi se na korištenje terorističkog nasilja od strane desničarskih grupa. Varijante desničarskih ekstremističkih grupa uključuju neonacističke, neofašističke i ultranacionalističke formacije.(9)

Značajne desničarske terorističke skupine koje su djelovale ili utjecale na aktivnosti u državama članicama Europske unije su: Identitarni pokret (*The Identitarian movement, Les Identitaires*) osnovan u Francuskoj, Nacionalna akcija (*National Action*), Nordijski pokret otpora (*Nordiska motståndsrörelsen, NMR*), Combat 18 (*C18 ili 318*), Zlatna zora (*Golden Dawn, Chrysi Avgi*), Generacijski identitet povezan s Identitarnim pokretom (*The Identitarian Movement*), CasaPound (*CasaPound Italia, CPI*), Krv i čast (*Blood & Honour*), Nationalsocijalističko podzemlje (*Nationalsozialistischer Untergrund, NSU*).

Te se skupine razlikuju po veličini, utjecaju i organizacijskoj strukturi, ali zajedno pridonose široj desničarsko-ekstremističkoj prijetnji u Europi.

4.1.3.3. Lijevo orijentirane i anarhistične terorističke organizacije

Lijevo orijentirane i anarhističke terorističke grupe nastoje zamijeniti cijeli politički, društveni i ekonomski sustav države uvođenjem komunističke ili socijalističke strukture i društva bez klasa. Njihova ideologija često je marksističko-lenjinistička. Potkategorija lijevog ekstremizma je anarhistički terorizam koji promiče revolucionarni, antikapitalistički i antiautoritarni program.(9)

Značajne ljevičarske terorističke skupine koje su djelovale u Europi: Frakcija Crvene vojske (*Rote Armee Fraktion, RAF*) u Njemačkoj, Revolucionarna organizacija 17. studenog (*Epanastatiki Organosi dekaefta Noemvri, 17N*) u Grčkoj, Crvene brigade (*Brigate Rosse*) u Italiji, Izravna akcija (*Action Directe*) u Francuskoj, Irska republikanska vojska (*Irish Republican Army, IRA*) te Baskija i sloboda (*Euskadi Ta Askatasuna, ETA*).

Iako su mnoge od ovih skupina raspuštene ili su prestale s oružanim otporom, mogu postojati ostaci ili frakcijske skupine, te se povremeno događaju incidenti ljevičarskog ekstremizma. Suvremeni ljevičarski pokreti u Europi često se bave ne-nasilnim aktivizmom i političkim zagovaranjem umjesto terorizmom.

Anarhističke terorističke organizacije u Europskoj uniji povremeno su bile prisutne, ali nisu bile toliko uočljive ili brojne kao desničarske ili lijevo orijentirane terorističke skupine. Ipak, postojale su pojedinačne skupine ili akcije koje su se povezivale s anarhističkim ideologijama i izvodile nasilne akcije radi postizanja svojih političkih ciljeva. Značajne skupine: Neformalna anarhistička federacija (*Federazione Anarchica Informale, FAI*), Zavjera vatrenih ćelija (*Conspiracy of Cells of Fire, Synomosía Pyrínon tis Fotiás, SPF*), Revolucionarna borba (*Revolutionary Struggle, Epanastatikos Agonas, EA*). Većina anarhističkih skupina preferira nenasilne oblike aktivizma kao što su demonstracije, okupacije prostora i radikalni politički angažman umjesto nasilnih metoda.

4.1.3.4. Etnonacionalisti i separatisti

Etnonacionalističke i separatističke terorističke grupe motivirane su nacionalizmom, etnicitetom i religijom. Separatističke grupe nastoje stvoriti vlastitu državu unutar veće zemlje ili pripojiti teritorij jedne zemlje drugoj. Lijevo ili desno ideološki elementi nisu rijetki u ovim vrstama grupa. Separatističke terorističke grupe koje su djelovale ili još uvijek djeluju u Europi su: Irska republikanska vojska (*Irish Republican Army, IRA*), Fronta za nacionalno oslobođenje Korzike (*Corsican National Liberation Front, FLNC*) u Francuskoj, Baskija i sloboda (*Euskadi Ta Askatasuna, ETA*) u Španjolskoj, Venecijanski pokret za neovisnost (*Indipendenza Veneta, IV*) u Italiji.

Iako većina separatističkih terorističkih skupina s vremenom prestaje s nasilnim aktivnostima ili se raspada, pojedine skupine ili njihove frakcije mogu ostati aktivne ili nastaviti s manjim incidentima. Ukupno gledano, separatistički terorizam u Europi predstavlja specifičan izazov koji može uzrokovati destabilizaciju države ili regije te zahtijeva stalnu pozornost i koordinirane mjere za njegovo suzbijanje.

Etnonacionalne terorističke grupe često ciljaju vladine institucije, pripadnike drugih etničkih skupina ili simbole državne moći. Grupe koje su djelovale na području Europe su

Ulsterske dragovoljačke snage (*Ulster Volunteer Force, UVF*), Ulsterska udruga za obranu (*Ulster Defence Association, UDA*), Zlatna zora (*Golden Dawn, Chrysi Avgí*), Oslobodilačka vojska Kosova (*Kosovo Liberation Army, KLA*), Srpske paravojne postrojbe. Također, poput separatističkog terorizma, može uzrokovati destabilizaciju države.

4.1.3.5. Pojedinačni terorizam

Terorizam koji provode pojedinci ili manje skupine, često nazivan "pojedinačni terorizam" ili "samotnjaci", predstavlja specifičan fenomen unutar šireg konteksta terorizma. (11) Pojedinačne ekstremističke grupe nastoje promijeniti određenu politiku ili praksu, za razliku od zamjene cijelog političkog, društvenog i ekonomskog sustava u društvu. Ovi pojedinci ili manje skupine često djeluju samostalno ili u malim grupama, motivirani ekstremističkim ideologijama ili osobnim uvjerenjima. Obično se bave pravima životinja, zaštitom okoliša i kampanjama protiv pobačaja.

Primjeri pojedinačnog terorizma su takozvani „vukovi samotnjaci“ (*eng. lone wolves*) koji djeluju samostalno i često provode napade ili terorističke akcije bez ikakve formalne povezanosti s većim terorističkim organizacijama ili grupama. Motivacija im može biti ideološka, vjerska, politička ili osobna. Neke od vrsta su:

- Domaći teroristi: pojedinci ili male skupine koji su radikalizirani u svojoj domovini ili zemlji prebivališta, često bez izravne veze s inozemnim terorističkim organizacijama.
- Eko-terorizam: koristi nasilje ili sabotaze kako bi se zaštitio okoliš ili potaknule promjene u politici zaštite okoliša.
- Kibernetički terorizam: uključuje korištenje informacijske tehnologije i računalnih mreža za izvođenje napada, hakiranja ili cyber-sabotaže.
- Religijski ekstremizam: djeluje u ime ekstremističkih interpretacija religijskih doktrina.(10)

4.2. TERORIZAM U ZAPADNOJ EUROPI

Još od prošlog stoljeća, zapadna Europa ima nezavidnu reputaciju kao jedno od područja najteže pogođenih terorizmom. Međunarodni teroristički incidenti u zapadnoj Europi, kako u prošlosti, tako i u sadašnjosti, često su povezani s prelijevanjem nasilja s Bliskog istoka. Ovaj fenomen ukazuje na složene transnacionalne dinamike koje utječu na sigurnosnu situaciju u Europi.

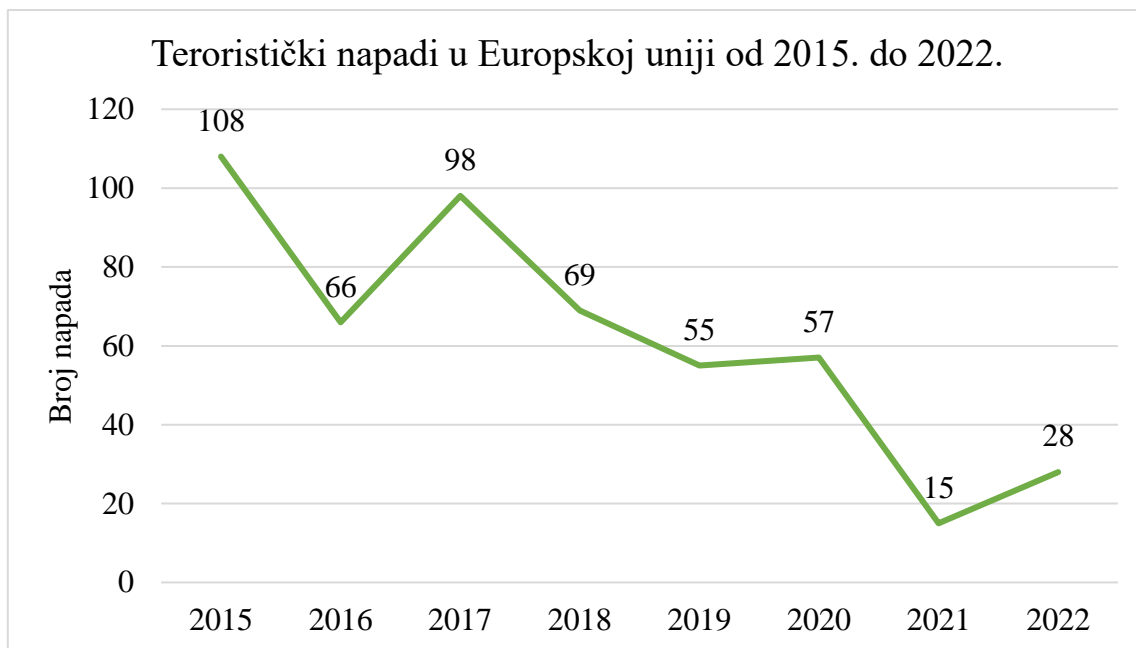
Sigurnosna prijetnja Europskoj uniji je u posljednjim godinama značajno porasla i nastavlja rasti. Članice Europske unije i dalje su najviše zabrinute zbog džihadističkog terorizma te rastućeg problema stranih terorističkih boraca koji putuju u ratne zone. Napadi u Parizu u siječnju i studenom 2015. godine jasno pokazuju promjenu u namjerama i sposobnostima džihadističkih terorista da nanose masovne žrtve među urbanim stanovništvom s ciljem stvaranja straha u javnosti.⁽⁹⁾

Većina napada bila je povezana s radikalnim islamističkim ideologijama, ali su uključivala i druge ekstremističke pokrete. Ovi događaji rezultirali su pojačanim sigurnosnim mjerama, jačanjem međunarodne suradnje u borbi protiv terorizma i promjenama u zakonodavstvu. Iako su napadi postali rjeđi u posljednjim godinama, prijetnja terorizma ostaje ozbiljan izazov za sigurnosne službe i društva diljem Europe. Da bi se adekvatno odgovorilo na ovu prijetnju, neophodno je kontinuirano prilagođavati strategije i pristupe, uzimajući u obzir promjenjivu prirodu terorističkih taktika i ideologija. Multidisciplinarni pristup koji uključuje analizu povijesnih, političkih, ekonomskih i socijalnih faktora ključan je za razumijevanje i prevenciju budućih incidenata.

Prema Izvješćima o stanju i trendovima terorizma u Europskoj uniji, koje izdaje Europol, u razdoblju od 2015. do 2022. godine u Europi je zabilježeno ukupno 496 terorističkih napada. Trend terorističke aktivnosti prikazan je u Tablica 1. (9–16)

Članice Europske unije koje su pretrpjele nekakav oblik terorističkog napada od 2015. do 2022. godine su: Austrija, Belgija, Bugarska, Češka, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Litva, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Poljska i Španjolska.

Ujedinjeno Kraljevstvo nije obuhvaćeno ovim istraživanjem jer je 2019. godine istupilo iz Europske unije pa stoga više ne ulazi u skup podataka koje Europol analizira u svojim Izvješćima o stanju i trendovima terorizma. Podaci koji su prethodno uključivali Ujedinjeno Kraljevstvo više nisu usporedivi s aktualnim podacima.

Tablica 1. Prikaz broja terorističkih napada u Europskoj uniji od 2015. do 2022. godine

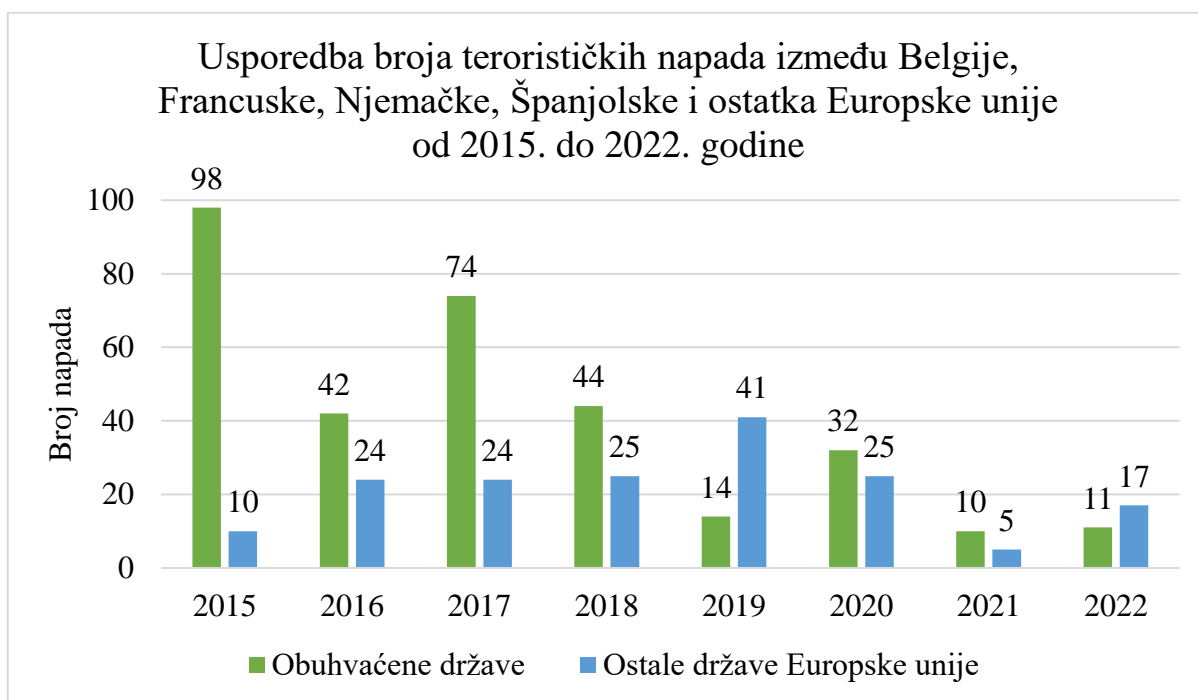
Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Države obuhvaćene ovim istraživanjem su Belgija, Francuska, Njemačka i Španjolska. One usporedno s drugim državama Europske unije, kroz istraživano razdoblje imaju u prosjeku veći broj terorističkih napada. Najveća razlika se očituje 2015. godine kada je u navedenim državama zabilježeno ukupno 98 terorističkih napada dok je u ostatku Europske unije zabilježeno 10 napada, što je skoro deseterostruko veći broj napada. U prosjeku države obuhvaćene istraživanjem imaju 40 napada godišnje, dok preostale države Europske unije imaju 21, što je skoro upola manje. (9–16)

Od 2015. do 2022. godine, Europa se suočila sa značajnom fluktuacijom u broju terorističkih napada. Najveći broj terorističkih napada se dogodio 2015. godine kad je od svih država Europske unije njih 15 pretrpjelo nekakav oblik terorističkog napada.

U odnosu na 2015. godinu, u 2016. godini broj napada u državama obuhvaćenim ovim istraživanjem se smanjio na 42, dok je u ostalim državama Europske unije porastao na 24. Godine 2017. obuhvaćene države su imale 74 napada, a ostale države članice Europske unije 24. Trend pada broja napada se nastavlja u 2018. godini kada je zabilježeno 44 napada u obuhvaćenim državama dok je u ostalim državama članicama Europske unije bilo 25. U 2019. godini, države obuhvaćene ovim istraživanjem su zabilježile 14 napada, dok su ostale države

članice Europske unije imale 41 napad. U 2020. godini, broj napada u obuhvaćenim državama bio je 32, a u ostalim članicama Europske unije 25. Nadalje, u 2021. godini obuhvaćene države su zabilježile 10 napada, a ostale članice Europske unije 5. U 2022. godini došlo je do porasta, s ukupno 11 napada u obuhvaćenim državama i 17 napada u ostalim državama članicama Europske unije. (9–16) Ovi podaci pružaju uvid u promjenjive trendove terorističkih prijetnji u Europi tijekom analiziranog razdoblja, a objedinjeni su u Tablica 2.

Tablica 2. Usporedba broja terorističkih napada između Belgije, Francuske, Njemačke, Španjolske i ostatka Europske unije od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

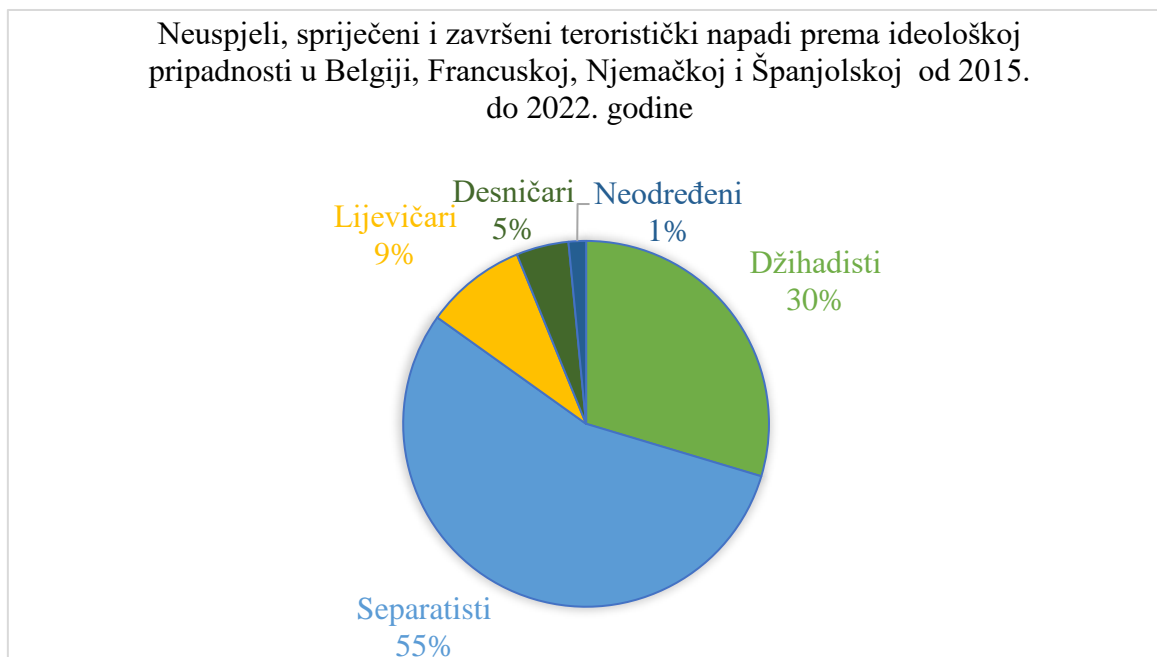
Kako bi se bolje pratili trendovi rasta i pada terorističkih aktivnosti važno se fokusirati na izvršitelje terorističkih napada. Poznavanje identiteta terorista pomaže u razumijevanju specifičnih prijetnji koje određene skupine ili pojedinci mogu predstavljati. To omogućuje sigurnosnim agencijama, policiji i nadležnim agencijama usmjeravanje resursa na praćenje, istraživanje i suzbijanje potencijalnih prijetnji.

Analiza podataka o počiniteljima terorizma može pomoći u prepoznavanju uzoraka ponašanja, motivacija i strategija koje koriste. To omogućuje razvoj i primjenu učinkovitih sigurnosnih mjera i politika kako bi se spriječili budući napadi. Razumijevanje motiva i

„pozadine“ terorista može pomoći u razvoju programa za prevenciju radikalizacije i deradikalizacije kako bi se smanjila vjerojatnost novih regrutiranja i napada. U konačnici, poznavanje identiteta i karakteristika terorista ključno je za učinkovito upravljanje sigurnosnim rizicima i zaštitu javne sigurnosti u zajednicama diljem svijeta.

Teroristički napadi se klasificiraju kao neuspjeli, spriječeni i dovršeni, ovisno o ishodu terorističkog napada ili pravovremenoj intervenciji službenih tijela. Neuspjeli napadi odnose se na pokušaje terorizma koji su propali zbog grešaka izvršitelja ili tehničkih problema, spriječeni napadi su oni koje su sigurnosne agencije ili policija otkrile i zaustavile prije nego što su mogli biti izvedeni, dok dovršeni napadi uključuju one koje su teroristi uspješno izveli, bez obzira na rezultat ili posljedice. Svaka od ovih kategorija pruža važan uvid u učinkovitost sigurnosnih mjera, strategija prevencije i reakcija na terorističke prijetnje.

Najveći broj neuspjelih, spriječenih i dovršenih terorističkih napada u državama obuhvaćenim ovim istraživanjem je povezano s etnonacionalističkim i separatističkim terorističkim grupama. Prikaz neuspjelih, spriječenih i dovršenih terorističkih napada u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj prema ideološkoj pripadnosti od 2015. do 2022. godine prikazan je u Tablica 3.

Tablica 3. Prikaz neuspjelih, spriječenih i dovršenih terorističkih napada prema ideološkoj pripadnosti u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Iako je aktivnost separatista prema statistici visoka u usporedbi s ostalim organizacijama, teroristički napadi u Belgiji, Francuskoj i Njemačkoj uglavnom su bili povezani s islamističkim ekstremizmom. Iznimka je Španjolska, koja ima dugogodišnji sukob s baskijskom separatističkom organizacijom ETA. S obzirom na povijesni kontekst i specifičnosti regije, očekivano je da se takve organizacije pojavljuju i djeluju u zemljama s jakim separatističkim pokretima.

Islamska država posebno potiče terorističke napade u državama obuhvaćenim ovim istraživanjem. Pokušaje izvršenja terorističkih djela moguće je očekivati od simpatizera Islamske države i Al-Qa'ide koji se nalaze u Europi. Ti napadi obično imaju manji kapacitet za izazivanje štete, ali budući da uključuju manji broj osoba, mogu biti teže otkriveni i spriječeni u usporedbi s napadima koje organiziraju terorističke organizacije. Napadi u Bruxellesu, Nici i Berlinu posebno su se istaknuli upotrebom eksploziva i vozila za nasumično ubijanje i ranjavanje što većeg broja ljudi, što ponovno pokazuje štetu koju militantni džihadisti mogu i žele nanijeti građanima Europske unije. (9)

4.2.1. Belgija

Belgija je sjedište institucija koje imaju važnu ulogu u međunarodnoj politici i diplomaciji, što ju čini simboličnom metom za terorističke napade. Bruxelles, glavni grad Belgije, dom je najvažnijih institucija Europske unije, uključujući Europsku komisiju, Europsko vijeće i jedan je od tri središta Europskog parlamenta. Kao središte europske politike i zakonodavstva, Bruxelles predstavlja simbol europske integracije, demokracije i zajedničkih vrijednosti, što ga čini privlačnom metom za teroriste koji žele napasti simbolična mjesta koja predstavljaju zapadne vrijednosti.

Sjedište Sjevernoatlantskog saveza, NATO, također se nalazi u Bruxellesu. NATO je ključna vojna alijansa zapadnih zemalja, uključujući Sjedinjene Američke Države, Kanadu i većinu europskih zemalja. Kao simbol vojne moći i intervencionizma zapada, NATO predstavlja stratešku metu za terorističke grupe koje se protive zapadnim vojnim operacijama u islamskim zemljama.

Belgija ima razvijenu prometnu infrastrukturu s velikim međunarodnim zračnim lukama, pomorskim lukama i željezničkim mrežama, uključujući brze vlakove koji povezuju

Bruxelles s drugim europskim metropolama poput Pariza, Londona, Amsterdama i Berlina. Ova povezanost olakšava mobilnost i logistiku terorističkim mrežama.

Geopolitički položaj Belgije, kao sjedišta ključnih međunarodnih institucija i važnog političkog i logističkog čvorišta, čini je ranjivom na terorističke prijetnje. Razumijevanje ovih faktora ključno je za razvoj učinkovitih protuterorističkih strategija i zaštitu sigurnosti ne samo Belgije, već i šire regije.

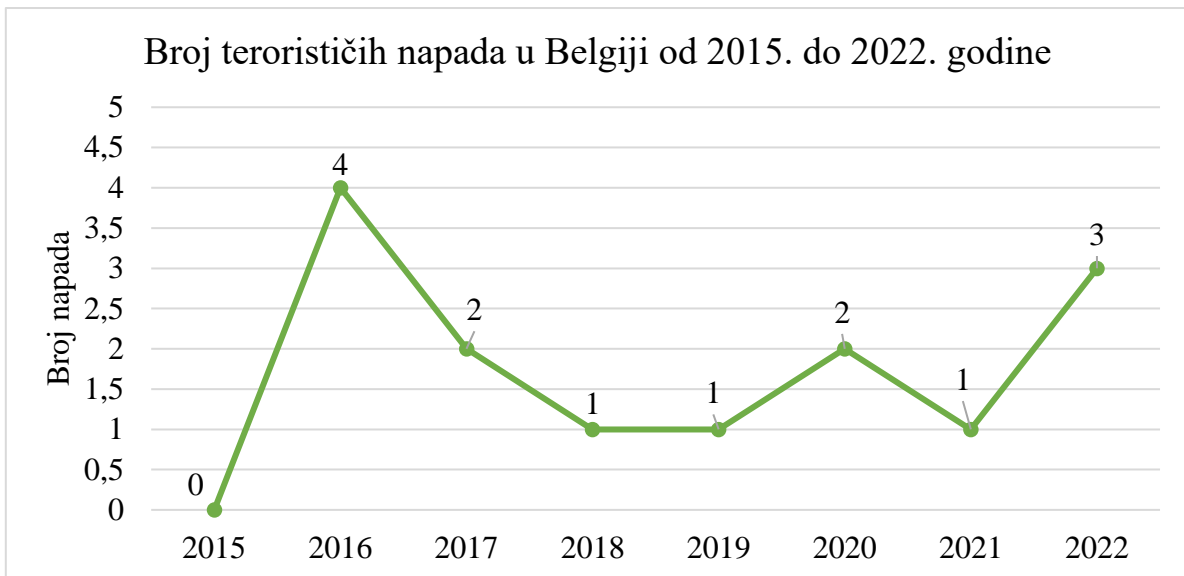
4.2.1.1. Teroristički napadi u Belgiji od 2015. do 2022. godine

Porast broja terorističkih napada u Belgiji od 2015. do 2022. godine može se objasniti s nekoliko ključnih faktora. Belgija je bila suočena s visokom razinom radikalizacije među svojim stanovništvom.

Regrutiranje džihadista u Belgiji za rat u Siriji uglavnom su organizirale tri mreže sa sjedištem u Belgiji: Šerijat za Belgiju (*Sharia4Belgium*), *Resto du Tawheed* te mreža *Zerkani*. Šerijat za Belgiju (*Sharia4Belgium*) bila je prva skupina koja je aktivno počela regrutirati Belgijance za sirijski “džihad”.(17) Do sredine 2016. oko 450 belgijskih pojedinaca, uključujući oko 130 žena i djece, završilo je na putu za Siriju.(18)

Povratak državljana iz ratnih zona poput Sirije i Iraka u Belgiju dodatno je povećao prijetnju, jer su neki od povratnika bili radikalizirani i spremni na terorističke aktivnosti. Prema riječima čelnika Koordinacijske jedinice za analizu prijetnji (The Coordination Unit for Threat Analysis) Baza podataka stranih boraca (Dynamic Foreign Fighters Database) sadrži 640 belgijskih imena. Njih 270 je otišlo u Siriju i Irak, a 20 njih ima namjeru vratiti se u Belgiju. Prijašnjih godina, njih 120 se već vratilo u Belgiju. (19)

Broj terorističkih napada u Belgiji u razdoblju od 2015. do 2022. godine ukupno iznosi 14. Najveći broj terorističkih napada se dogodio 2016. godine kada je bilo 4 napada, kao što je i prikazano u Tablica 4.

Tablica 4. Broj terorističkih napada u Belgiji od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Najznačajniji teroristički akt dogodio se 22. ožujka 2016. godine kada su Belgiju pogodila dva velike teroristička napada. (10) Oba napada su bila koordinirana i pažljivo pripremana uz visoku razinu sofisticiranosti i logističke potpore. U prvom napadu dvojica bombaša samoubojica aktivirala su improvizirane eksplozivne naprave u prostoru za prijavu u zračnoj luci Zaventem u Bruxellesu, uzrokujući smrt 11 osoba.

U drugom napadu, otprilike jedan sat kasnije, improviziranu eksplozivnu napravu aktivirao je treći bombaš samoubojica u srednjem vagonu metroa na stanici Maelbeek koja se nalazi u blizini nekoliko institucija Europske unije. Ukupno su smrtno nastradale 32 osobe, a preko 300 osoba je ozlijeđeno. Dvojica terorista su naknadno uhićeni. Odgovornost za ovaj teroristički napad preuzela je Islamska Država Iraka i Sirije (ISIL).

U kolovozu 2016. godine u Charleroiu su dvije policijske službenice napadnute mačetom ispred policijske postaje. Obje su zadobile teške ozljede. Napadač je bio 33-godišnji Alžirac koji je živio u Belgiji od 2012. godine i bio je poznat policiji zbog kriminalnih djela, ali prije nije bio povezan s terorističkim aktivnostima. Ubrzo nakon napada, 7. kolovoza 2016. godine, Islamska Država Iraka i Sirije (ISIL) je preuzela odgovornost za napad. Nazvala ga je osvetom izvršenom od strane jednog od njihovih „boraca“. U listopadu iste godine dva su policijska službenika ubodena nožem u Schaerbeeku, sjeveroistočno od Bruxellesa, od strane 43-godišnjeg belgijskog državljanina.

Dana 20. lipnja 2017. godine, 36-godišnji muškarac pokušao je detonirati bombu koju je stavio u kolica za prtljagu na željezničkoj stanici Bruxelles-Central. Zapalila su se samo kolica, nakon čega je kovčeg eksplodirao zbog plinskih boca koje su bile u njemu. Uređaj je neuspješno funkcionirao zbog loše izrade. Osim napadača, nitko nije ozlijeđen u incidentu.(12)

Dok su mnoge džihadističke skupine aktivne lokalno, neke su uspostavile veze na regionalnoj razini, a neke čak i na transnacionalnoj razini. Transnacionalne mreže mogu biti temeljene na zajedničkom podrijetlu i jeziku njihovih članova. Belgija je izvijestila da su transnacionalne veze potaknute jezičnim preferencijama, pri čemu flamanski džihadisti stupaju u kontakt s Nizozemcima, dok frankofoni pojedinci komuniciraju s vršnjacima u Francuskoj.(16)

Primjerice, teroristički napadi u Parizu 2015. godine imaju značajne veze s Belgijom, posebno u pogledu planiranja i izvođenja napada. Briselska četvrt *Molenbeek* identificirana je kao žarište džihadističkih aktivnosti. Neki od napadača su živjeli u toj četvrti ili imali veze s njom. Ovo područje je bilo pod pažljivim nadzorom zbog svoje uloge u radikalizaciji mladih i kao središte za džihadističke terorističke mreže. Abaaoud, mozak iza napada u Parizu, bio je belgijski državljanin. Koordinirao je napade iz Belgije i putovao između Belgije i Sirije. Abdeslam, jedan od glavnih osumnjičenih za napade u Parizu, bio je francuski državljanin koji je živio u Belgiji gdje je i uhićen. Napadači su koristili Belgiju kao bazu za planiranje i logistiku. Sigurne kuće u Bruxellesu i drugim belgijskim gradovima korištene su za pripremu napada. Eksplozivi i oružje korišteni u napadima u Parizu također su nabavljeni u Belgiji. Napadači su koordinirali svoja putovanja između Belgije i Francuske. Lažni dokumenti i unajmljeni automobili, neki registrirani u Belgiji, korišteni su za olakšavanje njihovog kretanja preko europskih granica.(20)

Stoga, iako se broj terorističkih napada u Belgiji može smatrati manjim u usporedbi s nekim drugim zemljama zapadne Europe, njihov značaj i utjecaj na društvo, sigurnost i međunarodne odnose ne smiju se zanemariti.

4.2.2. Francuska

Povijesno gledano, Francuska je oduvijek imala problema s terorizmom, ali se on manifestirao kroz razne oblike. Francuska revolucija stvara moderni terorizam, ona favorizira ponajprije djelovanje, pa tek onda dijalog. Francuska je 1789. godine, još prije otkrića

demokracije, otkrila politički teror.(7) Teroristički udari u Francuskoj uokvireni u globalnu islamističku platformu prvenstveno su djelo francuskih državljana muslimanskog podrijetla. Francuska je suočena s internaliziranim međunarodnim odnosno domaćim terorizmom. Francuzi napadaju francusko društvo i državu (21).

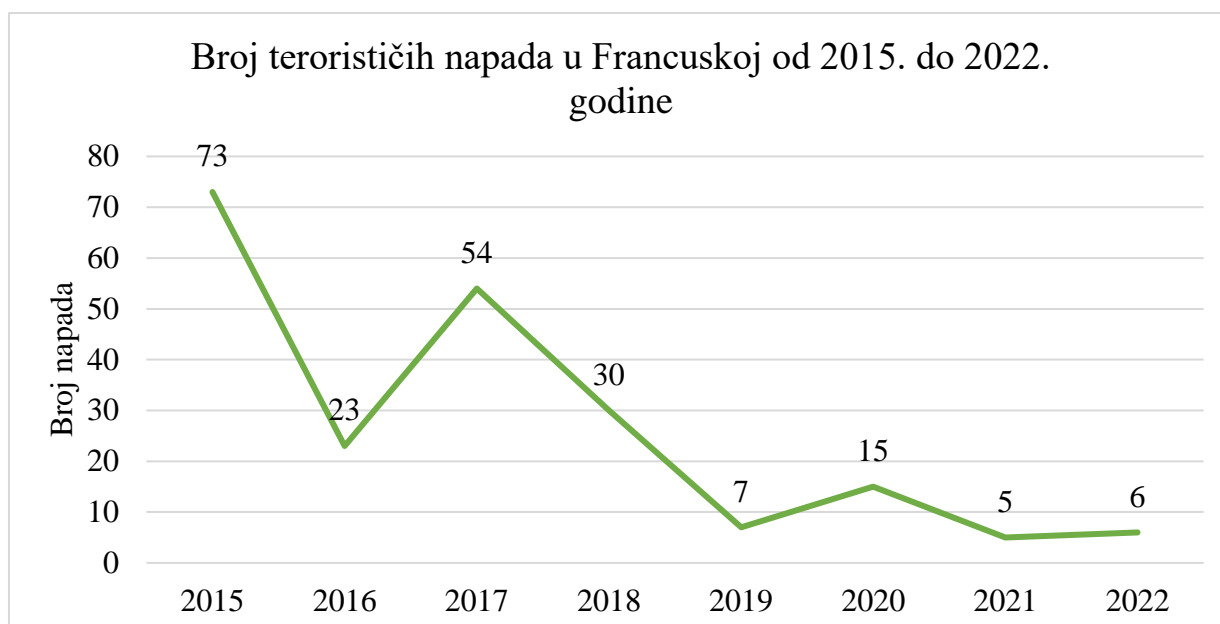
Francuska je često meta terorističkih napada iz različitih razloga. Povijesno, njezina kolonijalna prošlost i sudjelovanje u međunarodnim sukobima jedan su od mogućih razloga neprijateljstva među skupinama koje se osjećaju ugroženo francuskim politikama. Sudjelovanje Francuske u vojnim operacijama, posebice u protuterorističkim misijama u Africi i Bliskom istoku, također je moglo potaknuti osvetničke napade. Sociokulturni faktori igraju ključnu ulogu s obzirom na značajnu prisutnost muslimanske populacije u Francuskoj te percepciju nekih terorista da su francuske politike diskriminatorne prema muslimanima.

Simbolika terorističkih napada u Francuskoj, osobito u Parizu, privlači veliku medijsku pažnju i služi kao demonstracija snage terorističkih organizacija poput Islamske države, koje koriste takve akcije za privlačenje pažnje i širenje svojih ideoloških poruka. Osim toga, napadi mogu imati za cilj destabilizaciju francuskog društva i širenje straha među stanovništvom, što može vršiti pritisak na vladu na mijenjanje svoje unutarnje politike ili pojača sigurnosne mjere u zemlji.

4.2.2.1. Teroristički napadi u Francuskoj od 2015. do 2022. godine

U Francuskoj je tijekom razdoblja od 2015. do 2022. godine zabilježen značajan broj terorističkih napada, koji su varirali iz godine u godinu. Godine 2015., zemlju je potresao visoki broj od 73 teroristička napada, što je obuhvaćalo seriju koordiniranih napada u Parizu, uključujući i napad na redakciju Charlie Hebdo. Sljedeće godine, 2016., broj napada značajno je smanjen na 23, dok je 2017. godine ponovno porastao na 54, što uključuje i napade u Marseilleu i drugim gradovima. U 2018. godini, broj napada smanjen je na 30, dok je 2019. godine bilo 7 napada. U godinama koje su slijedile, 2020., 2021. i 2022., zabilježen je daljnji pad s 15, 5 i 6 terorističkih napada redom.

Ovi podaci, prikazani u Tablica 5, ukazuju na varijabilnost terorističkih prijetnji i dinamiku sigurnosne situacije u Francuskoj tijekom analiziranog razdoblja. (9–16)

Tablica 5. Prikaz broja terorističkih napada u Francuskoj od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Teroristički napadi 13. studenog 2015. godine u Parizu su jedan od najtežih napada koji su pogodili ne samo tu državu, nego i cijelu Europu. Pariški je udar najbrutalniji teroristički udar u Europi u posljednjem desetljeću koji je dokazao sposobnost islamista, to je udar koji dokazuje da nasilni islamisti u Francuskoj i Europskoj uniji imaju sofisticirane, operativno sposobne i funkcionalno usklađene terorističke mreže.(21)

Noć koja je potresla Pariz započela je s tri tima koja su izvela seriju složenih i sinkroniziranih napada na pažljivo odabrane lokacije u Parizu. Napadnuti su nogometni stadion, kazalište, kafići i restorani. Napadi su očito imali za cilj izazvati masovne žrtve. ISIL je preuzeo odgovornost, navodeći da su napadi izvršeni kao odmazda za francuske zračne napade na ISIL-ove ciljeve u Siriji i Iraku. Ukupno je ubijeno 130 ljudi, uključujući 89 u kazalištu Bataclan, gdje su napadači uzeli taoce prije nego što su se sukobili s policijom. Još 368 ljudi je ranjeno u istim napadima, a veliki broj njih je zadobio teške ozljede.(9)

Napadi su uveli taktike ISIL-a koje uključuju korištenje lakog naoružanja u kombinaciji s improviziranim eksplozivnim napravama koje nose osobe u samoubilačkim prslucima, namijenjenim izazivanju masovnih žrtava. Način na koji su napadi pripremani i izvedeni, planirani od strane povratnika, vjerojatno uz upute vodstva ISIL-a, uključujući i korištenje lokalnih regruta za izvršenje napada, upućuje na procjenu da bi slični napadi mogli ponovno

biti izvedeni u EU u bliskoj budućnosti. ISIL je u svojim propagandnim videozapisima ponavljao prijetnje protiv Iberskog poluotoka i članica Europske unije u koaliciji protiv njega, posebno ističući Belgiju, Francusku, Italiju i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Ovi napadi ukazuju na promjenu strategije ISIL-a prema široj strategiji zastrašivanja zapadnih publika, signalizirajući mogućnost novih napada na države članice EU u bliskoj budućnosti.

U večernjim satima 14. srpnja 2016. godine, 31-godišnji Tunižanin, koji je živio u Francuskoj, izveo je napad tijekom proslave Dana Bastille u Nici. Napad je izveo vozeći kamion kroz okupljenu gužvu na *Promenade des Anglais*, gdje su građani promatrali vatromet. Tom prilikom život je izgubilo 85 osoba, uključujući 10 djece, dok je 201 osoba zadobila ozljede, od kojih su neke bile teške i životno ugrožavajuće. Napadač je pucao iz pištolja prema policiji prije nego što je ubijen u sukobu s njima. Dokazi s mobilnih telefona i računala sugeriraju da je možda planirao napad i do godinu dana unaprijed. ISIL je preuzeo odgovornost za napad nakon 36 sati.(10)

Dana 23. ožujka 2018., 26-godišnji Marokanac je otuđio automobil u Carcassonneu i pritom je ubio putnika, a ranio vozača. Kasnije je pucao i ranio četiri policijska službenika blizu vojne baze te je upao u supermarket u Trèbesu, gdje je ubio dvoje civila, ranio nekoliko drugih i kupce držao kao taoce. Potporučnik francuske Nacionalne žandarmerije, koji je preuzeo ulogu taoca, bio je ustrijeljen i uboden od strane napadača te je kasnije preminuo uslijed zadobivenih ozljeda. Specijalne snage francuske Nacionalne policije ubile su napadača. Napadi su rezultirali s pet smrtnih slučajeva, uključujući napadača, te ozljedom 15 osoba. ISIL je preuzeo odgovornost za napad.(13)

Muškarac koji je radio u jedinici policijske obavještajne službe u Parizu, dana 3. listopada 2019. godine, nožem je ubio četiri policajca unutar policijske uprave prije nego što je ubijen od strane policije. Konvertirao se na islam 2008. godine i prije džihadističkog napada na redakciju satiričkog lista „Charlie Hebdo“ u siječnju 2015. godine izražavao je negativne komentare o tom listu. Napad iz 2019. godine spomenut je u tjednom arapskom biltenu Islamske države Iraka i Sirije, *al-Naba'*, 10. listopada, iako bez preuzimanja odgovornosti.(14)

Dana 25. rujna 2020., 25-godišnji muškarac, pakistanskog podrijetla, ozlijedio je dvije osobe napadom mesarskim nožem ispred zgrade koja je bila poprište napada na satirički časopis *Charlie Hebdo* 2015. godine. Napadač nije bio svjestan da se ured *Charlie Hebdo* preselio na drugu lokaciju. (14,15)

Dana 16. listopada iste godine, 18-godišnji muškarac odrubio je glavu francuskom učitelju u Conflans-Sainte-Honorineu blizu Pariza. Napadač, rođen u Moskvi od čečenskih roditelja, doveden je u Francusku kao malo dijete kada su njegovi roditelji podnijeli zahtjev za azil. Objavio je fotografiju odrubljene glave na društvenoj mreži tada zvanoj *Twitter*, sada *X*. Prijetio je svima koje je smatrao da su uvrijedili Proroka Muhameda. Policija je ubila napadača blizu mjesta napada. ISIL je pohvalio napadača u svojem tjednom arapskom jezičnom biltenu *al-Naba'*, ali nije preuzeo odgovornost.(15)

Iste godine u listopadu dogodio se još jedan teroristički napad. Muškarac tuniskog podrijetla, koji je imao 21 godinu, nelegalno je ušao u Europsku uniju kao migrant otprilike mjesec dana prije napada. Izvršio je teroristički napad u katedrali Notre Dame u Nici. Unutar katedrale ubio je tri osobe, dok je četvrtu osobu, koja je prilazila glavnom ulazu, ranio nožem. Napadač je ranjen i uhićen nakon što je ubijen od strane policije.

Teroristički napad dogodio se 23. travnja 2021. u Rambouilletu. Tuniski državljanin, koji je bio migrant u Francuskoj, nožem je ubio administrativnog službenika u policijskoj postaji. Napad je bio motiviran radikalnim islamskim uvjerenjima i izazvao je veliku zabrinutost i uznemirenost u lokalnoj zajednici. Napadač je ubijen od strane policije unutar nekoliko minuta nakon što je izvršen napad.(16)

4.2.3. Njemačka

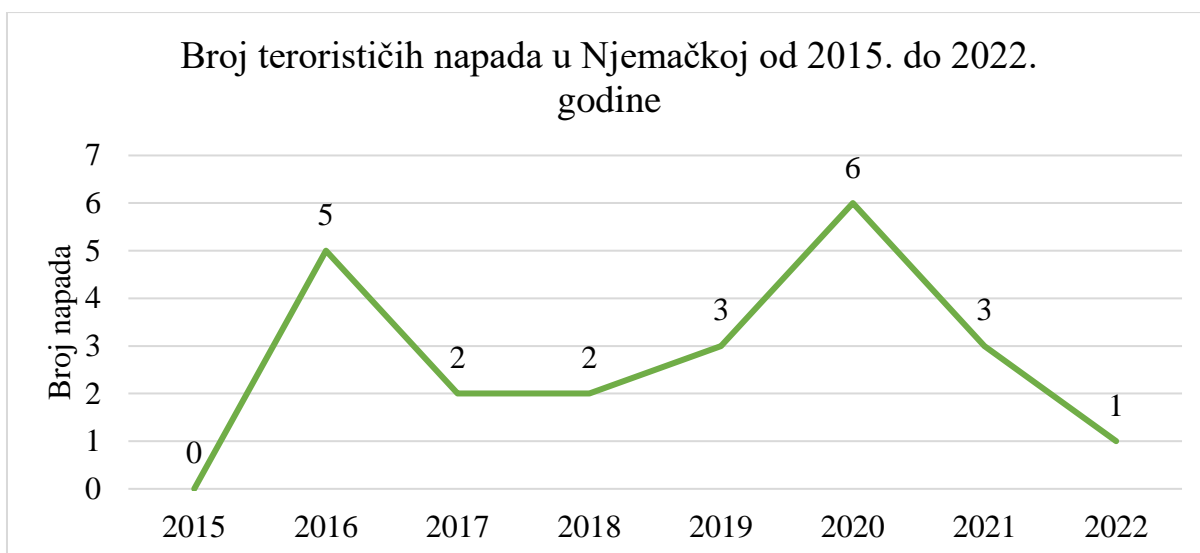
Njemačka je izložena potencijalnim prijetnjama terorizma zbog svoje pozicije kao ključne gospodarske i političke sile u Europi. Njemačka aktivno sudjeluje u globalnim poslovnim i političkim aktivnostima, što može stvoriti napetosti s terorističkim skupinama koje percipiraju njene vanjskopolitičke inicijative kao protivne njihovim interesima. Ova situacija može biti okidač za terorističke aktivnosti, bilo kao odmazda, bilo kao sredstvo za privlačenje pažnje i demonstraciju moći protiv jedne od ključnih europskih zemalja.

Velika razina imigracije u Njemačku, uključujući muslimanske zajednice, doprinosi socijalnim napetostima i nezadovoljstvu, što teroristi mogu iskoristiti za radikalizaciju i izvođenje napada. Njemačka je bila aktivno uključena u vojne operacije i mirovne misije širom svijeta, uključujući sudjelovanje u Afganistanu i drugim kriznim regijama. Takva uključenost može biti okidač odmazde terorističkih organizacija ili pojedinaca.

Konačno, kao zemlja s jakom demokratskom tradicijom i otvorenim društvom, Njemačka predstavlja simbol liberalnih vrijednosti koje neki ekstremistički elementi smatraju neprijateljskim njihovim ideologijama. Stoga, kombinacija geopolitičkih, demografskih i ideoloških faktora čini Njemačku potencijalnom metom terorizma.

4.2.3.1. Teroristički napadi u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine

Od 2015. do 2022. godine na području Njemačke ukupno je bilo 22 teroristička napada. Najveći broj terorističkih napada zabilježen je 2020. godine, dok u 2015. godini nije bilo niti jednog napada. Podatci su prikazani u Tablica 6. (9–16)

Tablica 6. Prikaz broja terorističkih napada u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine.

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Na dan 16. travnja 2016. godine, tri njemačka tinejdžera izvele su bombaški napad na hram Sikha u Essenu, Sjeverna Rajna-Vestfalija. Tom prilikom su ranili troje ljudi koji su prisustvovali svadbi. Vlasti su glavnog počinitelja, zajedno s njegova dva suučesnika, teretile za pokušaj ubojstva, nanošenje teških tjelesnih ozljeda i detoniranje eksploziva. Policija u Essenu kasnije je priopćila medijima da su napadači bili povezani s islamističkim ekstremistima u sjeverozapadnoj Njemačkoj.(22)

Dana 18. srpnja 2016. godine, 17-godišnji afganistanski izbjeglica napao je putnike sjekirom i nožem u vlaku koji je išao prema Würzburgu na jugu Njemačke. Pet osoba je teže ozlijeđeno. Napadač je pobjegao iz vlaka, ali su ga policajci sustigli i ustrijelili. Video objavljen od strane Islamske države naziva napadača "*vojnikom Islamske države koji je izvršio napad u Würzburgu*".(10)

Iste godine, 24. srpnja, 27-godišnji Sirijac je ubio sebe i ozlijedio 12 osoba detonirajući bombu u ruksaku u gradu Ansbach, blizu Nürnberga. Počinitelj je u Njemačku stigao 2014. godine i zatražio azil koji mu je odobren zbog ratnog stanja u Siriji. Agencija *A'maq News* povezana s Islamskom državom izjavila je da je napadač bio vojnik Islamske države.

Teroristički napad u Berlinu zbio se 19. prosinca 2016. godine, u vrijeme kada su islamističke terorističke skupine bile najaktivnije u Europi. Cilj napada bili su civili koji su nastradali naletom motornog vozila. Ovaj napad je sličan onome u Nici, Francuska, iste godine. Napad se dogodio tijekom božićnog sajma na velikom trgu *Breitscheidplatz*. Ukupno je poginulo 12 osoba, dok je 56 osoba ozlijeđeno. Islamska država je preuzela odgovornost za napad putem medijske agencije *A'maq News* dan kasnije, nazivajući napadača "vojnikom" koji je "izveo napad kao odgovor na pozive da se ciljaju građani međunarodne koalicije".(22)

Dana 28. srpnja 2017., palestinski izbjeglica ubio je jednog i ranio pet drugih mačetom dok je vikao „*Allahu akbar*“ („*Bog je velik*“) u trgovini mješovitom robom u Hamburgu. Incident je izazvao široke pozive za snažnijom provedbom zakona o deportaciji i raspravu o poteškoćama u prepoznavanju prijetnji.(23)

U 2019. godini dogodilo se nekoliko terorističkih incidenata. U lipnju, političar Walter Lübcke, pripadnik Kršćanske demokratske unije, ubijen je od strane neonacističkog ekstremista. U listopadu, muškarac naoružan s nekoliko vatrenih oružja i bombama kućne izrade pokušao je provaliti u sinagogu. Iako nije uspio u tom pokušaju, izveo je nasumični napad u kojem je ubio dvoje civila. (24)

U veljači 2020. godine, krajnje desničarski nasilni ekstremist je ubio 10 ljudi i ranio 5 drugih u etnički motiviranoj terorističkoj pucnjava u Hanauu, prije nego što je ubio svoju majku i sebe.(25) Iste godine, dogodio se napad nožem u Dresdenu, kada je jedan muškarac ubijen, a drugi ozlijeđen. Nakon dva tjedna uhićen je 20-godišnji počinitelj Abdullah al-H. H., sirijski državljanin koji je 2015. stigao u Njemačku kako bi zatražio azil. Osuđen je u studenom 2018. na dvije godine i devet mjeseci zbog podržavanja terorističke organizacije i planiranja napada uz kontakte s militantima u Jemenu.

4.2.4. Španjolska

Španjolska je pogodna meta terorizma iz brojnih razloga. Povijesne i političke okolnosti igraju značajnu ulogu, budući da je zemlja kroz povijest svjedočila terorističkim napadima povezanim sa skupinama poput Baskije i slobode (ETA). (26) Ova separatistička organizacija djelovala je desetljećima, nastojeći osigurati nezavisnost Baskije, često koristeći nasilje i terorističke metode kako bi postigla svoje ciljeve. Španjolska je također bila meta islamističkih ekstremista, što je dodatno kompliciralo sigurnosnu situaciju u zemlji. Primjerice, napad u Madridu 2004. godine, poznat kao napad na Atochu, jedan je od najsmrtonosnijih terorističkih napada u povijesti Europe. Zbog svoje geostrateške pozicije i složenih društveno-političkih dinamika, Španjolska ostaje ranjiva na terorističke prijetnje motivirane nacionalizmom, religijskim ekstremizmom ili drugim ideološkim razlozima.

Geografski položaj Španjolske, na raskrižju Europe i Afrike čini je tranzitnom točkom za ljude i terorističke aktivnosti, a blizina Maroka, gdje postoje radikalne skupine, dodatno povećava rizik. Radikalizacija i strani borci predstavljaju ozbiljan problem, jer se Španjolska suočava s izazovima vezanim uz radikalizaciju svojih građana, posebno mladih ljudi podložnih ekstremističkoj propagandi. Pojedinci koji su otišli boriti se u konfliktne zone i vraćaju se u Španjolsku predstavljaju ozbiljnu sigurnosnu prijetnju.

Kao članica Europske unije i NATO saveza, Španjolska je poželjna meta terorista koji napasti vrijednosti zapadnog svijeta. Teroristi često biraju takve zemlje kako bi privukli pažnju i poslali poruku zapadnim vladama. Osim toga, Španjolska je popularna turistička destinacija s milijunima posjetitelja svake godine, pa napadi na turističke lokacije mogu imati veliki psihološki i ekonomski učinak, što ih čini privlačnim ciljevima za teroriste. Sve ove faktore Španjolska mora uzeti u obzir u svojoj borbi protiv terorizma, kroz poboljšanje sigurnosnih mjera, prevenciju radikalizacije i međunarodnu suradnju. Preporuka terorista da napadnu bilo koju metu, a ne samo Španjolsku, odražava njihovu strategiju stvaranja straha i nesigurnosti širom zapadnog svijeta. Stoga, Španjolska mora uzeti u obzir sve ove faktore u svojoj borbi protiv terorizma kroz poboljšanje sigurnosnih mjera, prevenciju radikalizacije i međunarodnu suradnju.

4.2.4.1. Teroristički napadi u Španjolskoj od 2015. do 2022. godine

Od 2015. do 2022. godine Španjolska je bila meta 76 terorističkih napada. Najveći broj napada zabilježen je 2015. godine, dok je značajan pad primijećen 2019. godine, kada su se dogodila 3 napada. Broj napada smanjio se na 1 u 2021. i 2022. godini. Prikaz broja terorističkih napada iskazan je u Tablica 7.(9–16)

Tablica 7. Prikaz broja terorističkih napada u Španjolskoj od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (8–15)

Najznačajniji napad dogodio se 2017. godine. Dana 17. kolovoza 15 ljudi je poginulo, a 131 osoba je ozlijeđena kada je kombi uletio u šetalište *La Rambla*. To je prometna i turistički najposjećenija ulica u središtu Barcelone. Osam sati nakon napada, u Cambrlisu, gradu 120 km južno od Barcelone, dogodio se isti oblik napada. Automobil je uletio među pješake, usmrтивši 1 osobu i ranivši 6 civila i policajca. Odgovornost za napade u Barceloni je preuzela Islamska država.(12) Što je zabrinjavajuće, dan prije napada u gradu Alcanar dogodila se eksplozija u kući, ubivši 2 pripadnika terorističke organizacije. Eksplozija je bila slučajna dok su teroristi pripremali eksploziv za još veći napad. (12)

Dana 20. kolovoza 2018. godine, dogodio se teroristički incident koji je bio neuspješan napad. Toga dana, 29-godišnji Alžirac ušao je u policijsku postaju u Barceloni s nožem u ruci,

vičući „*Allahu akbar*“ („*Bog je velik*“). Napadač je ubijen nakon što je pokušao ubosti policajca. Incident se dogodio tri dana nakon godišnjice napada u Barceloni i Cambrilsu.(13)

4.3. UHIĆENJA

Teroristička uhićenja mogu se klasificirati prema različitim kriterijima, ovisno o vrsti terorističke aktivnosti, fazi planiranja ili izvršenju terorističkog napada te ulozi osumnjičenih u terorističkoj organizaciji.

Glavni tipovi uhićenja su:

- Uhićenja zbog planiranja napada:
  - Predumišljaj i zavjera, osobe koje su uhvaćene dok planiraju teroristički napad. To uključuje prikupljanje informacije, nabavu oružja ili eksploziva za napad te izrada plana napada.
  - Pripreme aktivnosti, kao što su obuka, izrada eksploziva ili regrutacija drugih osoba za izvođenje planiranog napada.
- Uhićenja zbog izvršenja napada:
  - Izvršitelji napada su osobe uhvaćene neposredno prije, tijekom ili nakon izvođenja terorističkog napada.
  - Osobe koje pružaju logističku podršku, kao što je osiguravanje skloništa, transporta, financija ili lažnih dokumenata za napadače.
- Uhićenja zbog članstva u terorističkoj organizaciji:
  - Vođe i ključne osobe unutar terorističke organizacije kao što su planeri napada i statezi operacije.
  - Operativci i borci su članovi terorističke organizacije koji sudjeluju u borbenim operacijama ili drugim nasilnim aktivnostima.
  - Podupiratelji i simpatizeri kao osobe koje financijski podržavaju, promoviraju ili pružaju neku drugu vrstu podrške terorističkoj organizaciji.
- Uhićenja zbog financiranja terorizma:
  - Osobe ili entiteti uključeni u prikupljanje, transfer i pranje novca za financiranje terorističkih aktivnosti zovu se i financijski operateri.
  - Donatori su osobe ili čak organizacije koje svjesno doniraju sredstva terorističkim organizacijama.

- Uhićenja zbog propagande i radikalizacije:
  - Propagandisti kao osobe koje proizvode i šire propagandni materijal za terorističke organizacije, sve više uključujući i online sadržaj.
  - Rekruteri su osobe koje aktivno regrutiraju nove članove za terorističke organizacije ili potiču druge na izvođenje terorističkih napada.
- Uhićenja zbog posjedovanja ilegalnih materijala:
  - Osobe uhvaćene s ilegalnim eksplozivima, oružjem ili drugim materijalima koji se mogu koristiti za izvođenje terorističkih napada.
  - Osobe koje posjeduju lažne dokumente, identifikacije ili druge materijale potrebne za podršku terorističkim aktivnostima.
- Uhićenja zbog putovanja radi terorističkih aktivnosti:
  - Strani borci koji putuju ili pokušavaju putovati u inozemstvo kako bi se pridružile terorističkim organizacijama ili sudjelovale u borbenim operacijama.
  - Povratnici koji se vraćaju u svoju zemlju nakon sudjelovanja u terorističkim aktivnostima u inozemstvu. Povratnici često imaju različite motive za sudjelovanje u terorističkim aktivnostima, uključujući ideološko uvjerenje, traženje avanture ili pustolovine, težnju za osvajanjem teritorija ili vlastitog naselja i traženje odmazde zbog nečega

Svaki od ovih tipova uhićenja zahtijeva specifične strategije prevencije, otkrivanja i procesuiranja kako bi se učinkovito borilo protiv terorizma i zaštitilo sigurnost građana.

Osim prema broju napada, trend rasta terorizma prati se i prema broju uhićenja koja su povezana s terorizmom. Broj uhićenja je indikacija terorističkih aktivnosti na nekom području, kao i pokazatelj učinkovitosti borbe protiv terorizma koje provode države. Visok broj uhićenja ukazuje na učinkovitost i proaktivnost sigurnosnih službi i policije u otkrivanju i sprečavanju terorističkih aktivnosti. To pokazuje da vlasti aktivno rade na identifikaciji i neutralizaciji prijetnji prije nego što se one realiziraju.

Prema Izvješćima o stanju i trendovima terorizma u Europskoj uniji od 2015. do 2022. godine, na području cijele Europske unije provedeno je ukupno 5327 uhićenja.^(9–16) Od cjelokupnog broja, u državama obuhvaćenim ovim istraživanjem provedeno je 3831 uhićenje, što čini 71.9% svih uhićenja na području Europske unije. U tom razdoblju u Belgiji je provedeno 557 uhićenja dok je u Francuskoj provedeno 2201 uhićenje. U Njemačkoj je

provedeno 380 uhićenja, a u Španjolskoj 693. Broj uhićenja prema godinama je prikazan u Tablica 8.

U ovom broju je također isključeno Ujedinjeno Kraljevstvo, jer je 2019. izašlo iz Europske unije i prema tome, analiza narednih godina nije adekvatna za usporedbu s prijašnjima.

Broj uhićenih u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2015. do 2022. godine									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Ukupno
Belgija	61	65	50	166	99	61	32	23	557
Francuska	424	456	411	310	224	127	140	109	2201
Njemačka	40	35	58	59	35	44	34	75	380
Španjolska	187	120	91	52	91	57	47	48	693
Ukupno	712	676	610	587	449	289	253	255	3831

Tablica 8. Prikaz broja uhićenja u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

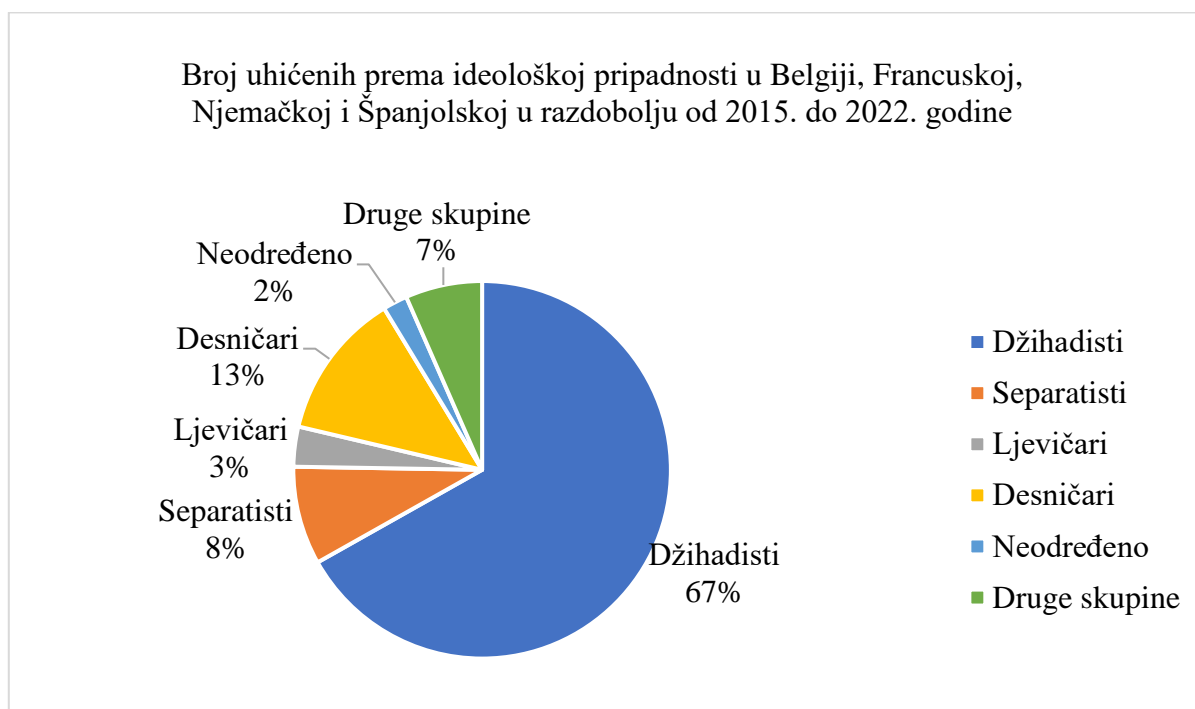
Od 2015. do 2022. godine u Belgiji je bilo ukupno 557 uhićenja, najveći broj uhićenja bilo je 2018. godine kada je bilo 166 uhićenja. Prema pripadnostima, u Belgiji je ukupno uhićeno 242 džihadista, 2 separatista, 7 ljevičara, 4 desničara i 302 neodređena pripadnika. Iako su kategorizirani kao pojedinci bez navedene pripadnosti, većina njih je bila povezana s džihadističkim terorističkim aktivnostima.(13)

U istom rasponu od 8 godina, u Francuskoj je zabilježeno ukupno 2201 uhićenje. Najveći broj uhićenja bio je 2016. godine kad je uhićeno 456 pojedinaca. Od ukupnog broja uhićenih, najveći broj su džihadisti, njih 1942, separatista je 122, ljevičara 29, desničara 106, a neodređenih pripadnika 2.(9–16)

Usporedno s Belgijom i Francuskom, Njemačka ima dosta manji broj uhićenih osoba, njih 380 od 2015. do 2022. godine. Najveći broj uhićenih kroz godine je bilo džihadista, od 380 uhićenih, njih je bilo 254, što čini 67.89 % uhićenja.

Španjolska je druga po redu prema broju uhićenja među državama obuhvaćenih u ovom istraživanju s ukupno 693 uhićenja. Najveći broj uhićenih kroz godine su bili džihadisti, njih 429, dok je separatista bilo 176, pripadnika ljevičarskog pokreta 75, desničarskog pokreta 10, a neodređenih 3. (9–16)

Za zaključiti je da upravo pripadnici radikalnih islamskih skupina, džihadisti, imaju najveći broj aktivnosti na području zapadne Europe, što je prikazano u Tablica 9. Od ukupnog broja uhićenih od 2015. do 2022. godine na području Belgije, Francuske, Njemačke i Španjolske, 3806, njih 2867 su pripadnici radikalnih islamskih skupina. (9–16)

Tablica 9. Prikaz broja uhićenih prema ideološkoj pripadnosti u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Broj uhićenja za džihadističke terorističke aktivnosti ponovno je porastao u 2015., što ilustrira goleme napore koji se poduzimaju diljem Europe u borbi protiv ove vrste terorizma.

Sigurnosne službe provode konstantan nadzor nad terorističkim aktivnostima. Operacije uhićenja ključne su u ometanju terorističkih organizacija i sprječavanja planiranih napada. Aktivnosti policije i sigurnosnih službi dovode do uhićenja ključnih pojedinaca i razbijanja terorističkih mreža. Osim uhićenja, službe provode i pojačane sigurnosne mjere. To uključuje

pojačani nadzor, strože granične kontrole i poboljšanju koordinaciju s međunarodnim partnerima.

Države članice Europske unije su posljednjih godina provele nekoliko značajnih policijskih operacija protiv terorizma, često kao odgovor na razne napade i prijetnje visokog profila. Operacije uhićenja ilustriraju opseg i složenost borbe protiv terorizma u Europi. Kroz međunarodnu suradnju, razmjenu informacija i koordinirane akcije, europske zemlje uspjele su značajno oslabiti terorističke mreže i spriječiti potencijalne napade. Nekoliko značajnih operacija u Belgiji i Francuskoj:

- Operacija "*Verviers*" provedena je u siječnju 2015. u Belgiji kao odgovor na planirani teroristički napad u Verviersu. Belgijska policija upala je u kuću gdje su se nalazila dva osumnjičenika koji su pripremali napade, a obojica su ubijena u akciji. Operacija, koja je bila dio šireg napora protiv džihadističkih mreža nakon napada na Charlie Hebdo, rezultirala je višestrukim uhićenjima i otkrila terorističku ćeliju povezanu s ISIL-om.(27)
- Operacija "*Bruxelles Lockdown*" provedena je u studenom 2015. nakon napada u Parizu 13. studenog. Belgijska vlada, u strahu od sličnih napada u Bruxellesu, uvela je sigurnosnu blokadu Bruxellesa, uključujući zatvaranje trgovina, škola, javnog prijevoza, zbog informacija o potencijalnim terorističkim napadima. Vjerovalo se da je jedan od počinitelja pariških napada, Salah Abdeslam, Francuz rođen u Belgiji, bio u bijegu u Bruxellesu. Ukupno je uhićeno 37 osoba, od kojih su 32 puštene na slobodu, a 5 je optuženo za kaznena djela povezana s terorizmom.(28)
- Operacija „*Saint-Denis*“ izvedena je 18. studenog 2015. u pariškom predgrađu Saint-Denis, nakon napada u Parizu. Policija je ciljala lokaciju za koju se vjerovalo da je povezana s Abdelhamidom Abaaoudom, glavnim organizatorom napada. Ukupno je bilo uključeno oko 100 francuskih policajaca i vojnika. Operacija je eskalirala u pucnjavu s osumnjičenim pripadnicima ISIL-a. Tijekom operacije, Abaaoud, Hasna Aït Boulahcen i Chakib Akrouh su poginuli, dok je pet osoba uhićeno.(29)

4.4. PRAVNI OKVIR, PROCESI I SUĐENJA

4.4.1. Pravni okvir

Najvažniji aspekt antiterorističke zakonodavstva nije uvijek definiranje samih kaznenih djela, već i kontinuirani razvoj posebnih istražnih metoda i tehnika kojima se ciljano suzbijaju i sprječavaju teroristički akti.⁽³⁰⁾ Primjerice, takve metode mogu obuhvaćati praćenje komunikacija, infiltraciju u terorističke skupine, te primjenu tehnologije za analizu financijskih tokova povezanih s terorizmom. Osim toga, važan je i međunarodni aspekt suradnje u razmjeni obavještajnih podataka te usklađivanje zakonodavstva između država radi učinkovitijeg suzbijanja globalnih terorističkih prijetnji.

Terorizam je kompleksan fenomen koji zahtjeva zajedničko djelovanje zajednice kao što je Europska unija. Kako bi se efektivno suzbio ovaj transnacionalni problem, ključno je donošenje pravnih akata kako bi sve države imale jednake pravne temelje. Jedan od bitnijih dokumenata za područje Europe je Direktiva o suzbijanju terorizma, Europskog parlamenta i Vijeća donesena 15. ožujka 2017. godine.⁽³¹⁾ U Rezoluciji 2178, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda naglasilo je hitnu potrebu za novim mjerama u borbi protiv međunarodnog terorizma. Izrazilo je zabrinutost zbog sve veće prijetnje koju predstavljaju strani teroristički borci te je pozvalo sve države članice Ujedinjenih naroda da osiguraju da kaznena djela povezana s terorizmom budu kažnjiva prema nacionalnom pravu.⁽³²⁾

Definicije terorističkih kaznenih djela, kaznenih djela povezanih s terorističkim skupinama i kaznenih djela povezanih s terorističkim aktivnostima trebaju se dodatno uskladiti među državama članicama, uzimajući u obzir razvoj terorističkih prijetnji i pravne obveze Europske unije i njenih članica prema međunarodnom pravu. Ovo će omogućiti sveobuhvatnije pokrivanje ponašanja povezanog sa stranim teroristima i financiranjem terorizma.

Prema članku 3. stavku 1. Direktive, kaznena djela terorizma obuhvaćaju razne oblike nasilja i destrukcije. To uključuje napade na život i fizički integritet osoba koji mogu uzrokovati smrt, kao i otmice i uzimanje talaca. Također, terorizam obuhvaća nanošenje velikih razaranja vladinim ili javnim objektima, sustavima prijevoza i infrastrukturi, uključujući informacijske sustave.⁽³¹⁾

U ovaj članak spada i uništavanje fiksnih platformi na epikontinentalnom pojasu, kao i napadi na javna mjesta ili privatnu imovinu koji mogu ugroziti ljudske živote ili prouzročiti značajne gospodarske štete.

Kaznena djela terorizma također obuhvaćaju nezakonito oduzimanje zrakoplova, brodova ili drugih sredstava javnog ili teretnog prijevoza. U ovu kategoriju spada i proizvodnja, posjedovanje, nabava, transport ili uporaba eksploziva ili oružja, uključujući kemijsko, biološko, radiološko ili nuklearno oružje, kao i istraživanje i razvoj takvih oružja.

Osim toga, terorizam obuhvaća ispuštanje opasnih tvari, izazivanje požara, poplava ili eksplozija koje mogu ugroziti ljudske živote, te ometanje ili prekidanje opskrbe osnovnim prirodnim resursima poput vode i električne energije, što može također ugroziti ljudske živote.(31)

Belgija je uspostavila koherentan i učinkovit protuteroristički sustav izgrađen oko pravnog okvira, institucionalnog okvira i odredbi usmjerenih na jačanje međunarodne suradnje. Od 19. prosinca 2003. Belgija ima odredbe o borbi protiv terorizma, a to je Zakon o terorističkim kaznenim djelima. U belgijsko pravo prenesena je Okvirna odluka Vijeća Europske unije od 13. lipnja 2002. o borbi protiv terorizma.(33) Članak 137. Zakona o terorističkim kaznenim djelima definira terorističko kazneno djelo kao kazneno djelo koje "po svojoj prirodi ili kontekstu može prouzročiti ozbiljnu štetu državi ili međunarodnoj organizaciji" i koje je "počinjeno namjerno s ciljem ozbiljnog zastrašivanja stanovništva ili neopravdanog prisiljavanja javnih vlasti ili međunarodne organizacije organizacija poduzeti ili se suzdržati od poduzimanja određenih radnji ili ozbiljnog destabiliziranja ili uništavanja temeljnih političkih, ustavnih, gospodarskih ili društvenih struktura zemlje ili međunarodne organizacije."(33) Svakoga tko počini kazneno djelo terorizma kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od 5 do 10 godina i novčanom kaznom.

Francuski zakoni protiv terorizma obuhvaćaju širok spektar mjera koje uključuju stroge kazne za terorističke aktivnosti, specijalne istražne tehnike, sprječavanje financiranja terorizma, programe deradikalizacije i međunarodnu suradnju.

Zakon o kaznenom postupku Republike Francuske, prema članku 421., kriminalizira djela terorizma i definira terorizam kao djela počinjena namjerno u vezi s pojedinačnim ili zajedničkim pothvatom čija je svrha ozbiljno narušavanje javnog reda zastrašivanjem ili terorom. U prvom članku također obuhvaća namjerni napad na život, namjerni napadi na tjelesni integritet osoba, otmicu i protuzakonito zadržavanje, uključujući otmicu zrakoplova,

plovila ili drugog prijevoznog sredstva. Kriminalizira krađu, iznudu, uništenje, narušavanje i oštećenje, kao i računalna kaznena djela, kaznena djela počinjena od strane borbenih organizacija i raspuštenih pokreta, proizvodnju ili držanje strojeva, opasnih ili eksplozivnih naprava.(34)

Teroristički akti kažnjavaju se kaznom zatvora od 20 godina i novčanom kaznom. Ako teroristički čin uzrokuje smrt jedne ili više osoba, kažnjava se doživotnom zatvorskom kaznom i novčanom kaznom.

Njemački Kazneni zakon, *Strafgesetzbuch*, u članku 89.a stavak 1. definira terorizam kao nasilni čin koji ima za cilj poremetiti državnu strukturu, izazvati stanje straha među stanovništvom ili utjecati na političke odluke putem zastrašivanja.(35) U Kaznenom zakonu se također kriminalizira svaki oblik financiranja terorizma, poticanja na terorizam i regrutiranja. U lakšim slučajevima propisana je kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do pet godina. Za teža kaznena djela koja uključuju i financiranje terorizma, pripremu teškog nasilnog djela ugrožavanja države predviđena je teža kazna zatvora od šest mjeseci do deset godina.

Španjolski pravni okvir protiv terorizma je snažan i sveobuhvatan, osmišljen za sprječavanje, istraživanje i kazneni progon terorističkih aktivnosti uz poštovanje temeljnih prava i sloboda. Prema članku 573. stavak 1. Kaznenog zakona, terorizam se definira kao počinjenje bilo kojeg težeg kaznenog djela protiv života ili tjelesnog integriteta, slobode, moralnog integriteta, spolne slobode i obeštećenja, baštine, prirodnih bogatstava. Akti počinjeni u svrhu rušenja ustavnog poretka, suzbijanja ili narušavanja funkcioniranja političkih institucija ili struktura države, akti koji ozbiljno narušavaju javni red i mir, ozbiljno ometaju funkcioniranje međunarodne organizacije ili izazivaju stanje terora među stanovništvom se smatraju terorističkim aktima. (36)

Kazneni zakon, prema članku 572., stavak 1., propisuje da onaj koji promiče, formira, organizira ili rukovodi terorističkom organizacijom ili skupinom, će se kazniti kaznom zatvora od osam do četrnaest godina i posebnom zabranom obavljanja javnih poslova i dužnosti od osam do petnaest godina.(36) Kada je osuđenik proglašen krivim za dva ili više kaznena djela u vezi s terorističkom organizacijom kažnjava se kaznom zatvora od preko 20 godina.

Najvažniji aspekt pravnih pravila protiv terorizma nije uvijek definiranje samih kaznenih djela, već razvoj posebnih istražnih metoda za njihovo suzbijanje.

4.4.2. Pravosudni procesi

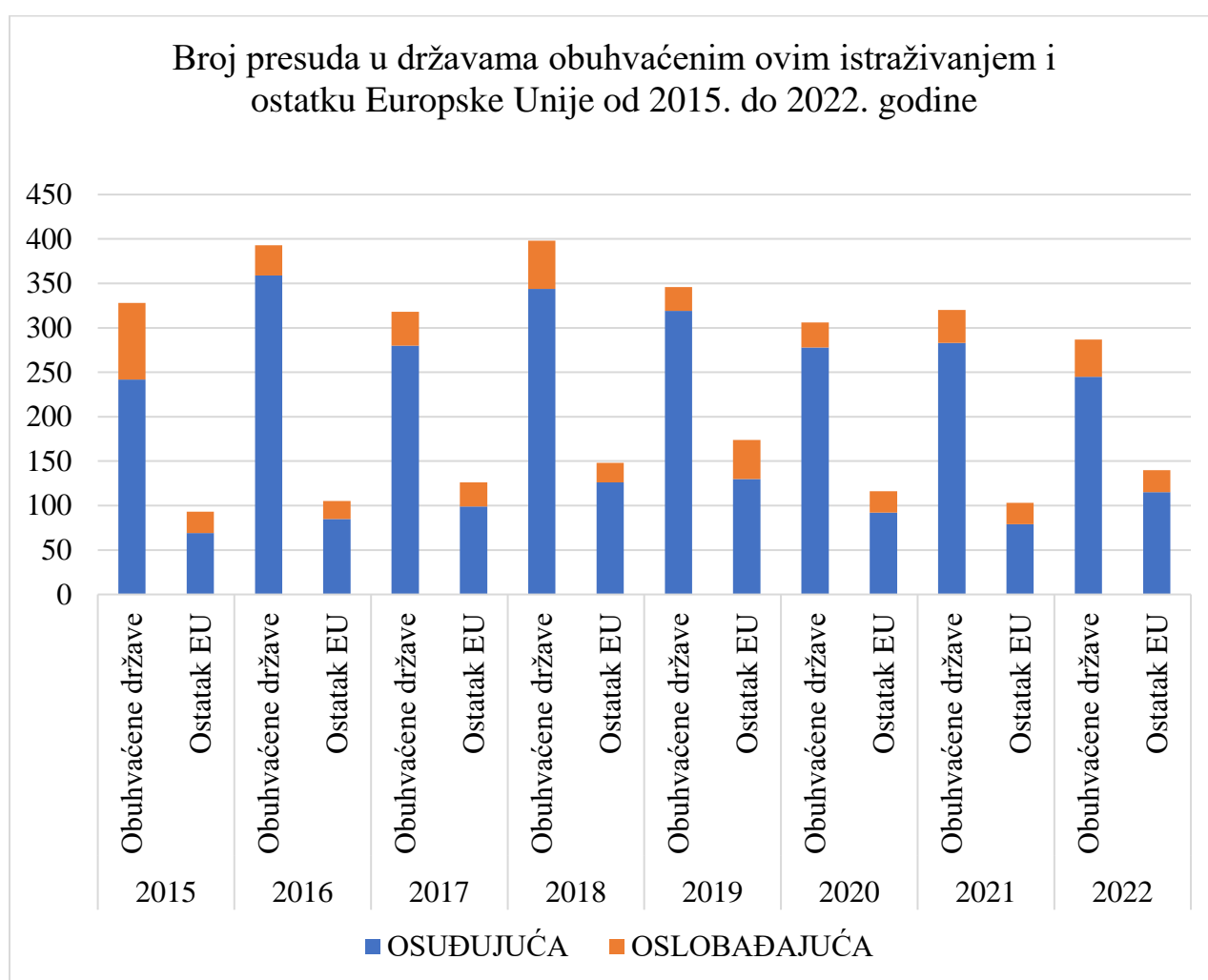
U borbi protiv terorizma, učinkovito sudstvo je od izuzetne važnosti. Sudovi igraju ključnu ulogu u osiguravanju pravde, održavanju povjerenja javnosti u pravosudni sustav i očuvanju vladavine prava. Terorizam je kompleksni fenomen koji zahtjeva pravovremeno rješavanje kako bi se preventirali budući incidenti. Učinkovito procesuiranje i kažnjavanje terorista šalje snažnu poruku da terorizam neće biti toleriran i da će počinitelji brzo biti izvedeni pred lice pravde. Učinkovitim procesuiranjem i kažnjavanjem terorista, sudovi mogu pomoći u sprječavanju daljnjeg angažmana osuđenih pojedinaca u terorističkim aktivnostima.

Primjerice, u Belgiji se s osumnjičenicima za teroristička kaznena djela postupa u skladu s redovnim pravom i prema tome podliježu svim relevantnim pravilima postupka. Imaju potpuno ista prava kao i svi drugi optuženici tijekom ispitivanja i sudskog postupka, uključujući mogućnost žalbe na odluke koje se na njih odnose. Međutim, s obzirom na prirodu terorističkih kaznenih djela, određene su posebne istražne metode kao što su „prisluškivanje“, tajna kontrola telefonskih razgovora ili proaktivne istrage. Savezno tužiteljstvo, čija nadležnost pokriva cijeli belgijski teritorij, odgovorno je za procesuiranje terorističkih kaznenih djela.(33)

Međunarodna suradnja sudova unutar Europske unije ključna je za sprječavanje terorizma zbog transnacionalne prirode terorističkih mreža koje djeluju preko granica. Suradnja omogućuje brzu i efikasnu ekstradiciju osumnjičenih putem Europskog uhiđenog naloga, čime se smanjuju birokratske prepreke i sprječava osumnjičenima izbjegavanje pravde. Agencije poput Europol i Eurojusta, osiguravaju lakšu razmjenu informacija. Usklađivanje zakonodavstva među državama članicama, kroz direktive i propise, osigurava konzistentan pristup u borbi protiv terorizma. Suradnja omogućuje i koordiniranu pomoć žrtvama terorističkih napada, pružajući im pravnu, medicinsku te psihološku podršku. Osim toga, omogućuje zajedničku obuku sudaca, tužitelja i policijskih službenika, razmjenu najboljih praksi te provođenje zajedničkih operacija i istraga. Kroz ovu suradnju Europska unija može bolje zaštititi svoje građane i osigurati da teroristi budu brzo privedeni pravdi.

Istraga i kazneni progon kaznenih djela često moraju postići osjetljivu ravnotežu između kršenja prava osumnjičenih i potrebe za zaštitom javnosti. U slučaju terorizma, osnovno kazneno djelo mora definirati jasnu granicu između skupina koje političke ciljeve postižu nasilnim sredstvima i onih koje to čine nenasilno.(30)

Na području Europske unije, u razdoblju od 2015. do 2022. godine ukupno je pravno procesuiran 3701 sudski predmet u kojem se sudi za kaznena djela terorizma ili kaznena djela povezana s terorizmom kao što je financiranje terorizma ili poticanje na terorizam. Od ukupnog broja, osuđujućih presuda je bilo 3145, a oslobađajućih je bilo 556. Ukupno 82 % od svih procesa dovelo je do osuđujuće presude. Najveći broj pravnih procesa bio je 2018. godine kad je bilo 546 pravnih procesa, od kojih je samo 76 završilo oslobađajućom presudom.(9–16) U Tablica 10. prikazan je broj presuda u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj te ostatku Europske unije. Ova statistika sugerira da su pravosudni sustavi cijele Europske unije češće skloni donošenju osuđujućih presuda što je ishod čvrsto utemeljenih pravnih pravila, pristupa suđenjima i međunarodnoj zakonodavnoj praksi.

Tablica 10. Prikaz broja osuđujućih i oslobađajućih presuda u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj te ostalim državama Europske unije u razdoblju od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (8–15)

Analizom broja presuda, uz države obuhvaćene ovim istraživanjem, uključene su i druge članice Europske unije. Proučene su sve članice Europske unije koje su imale sudske postupke vezane uz kaznena djela terorizma. Omjer osuđujućih i oslobađajućih presuda ukupno je veći u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj nego u svim ostalim zemljama članicama Europske unije zajedno. Broj sudskih procesa u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj veći je zbog zabilježene veće razine terorističkih aktivnosti u tim zemljama u usporedbi s ostalim državama članicama Europske unije. Ove zemlje suočavaju se s izazovima intenzivnije prijetnje terorizmom, što rezultira povećanom aktivnošću pravosudnog sustava u suzbijanju i procesuiranju terorističkih djela.

Od 2015. do 2022. godine, Francuska je bilježila najveći broj sudskih presuda vezanih za terorizam među zemljama obuhvaćenim ovim istraživanjem, s ukupno 828 presuda, od kojih je čak 791 bila osuđujuća. Belgija je također imala značajan broj sudskih postupaka, sa 754 presude, od kojih je 677 bilo osuđujućih. Španjolska je evidentirala 747 presuda, od kojih je 524 bilo osuđujućih, dok je Njemačka imala najmanji broj presuda, 367, od kojih su 358 bile osuđujuće. (9–16)

4.4.3. Kazne zatvora

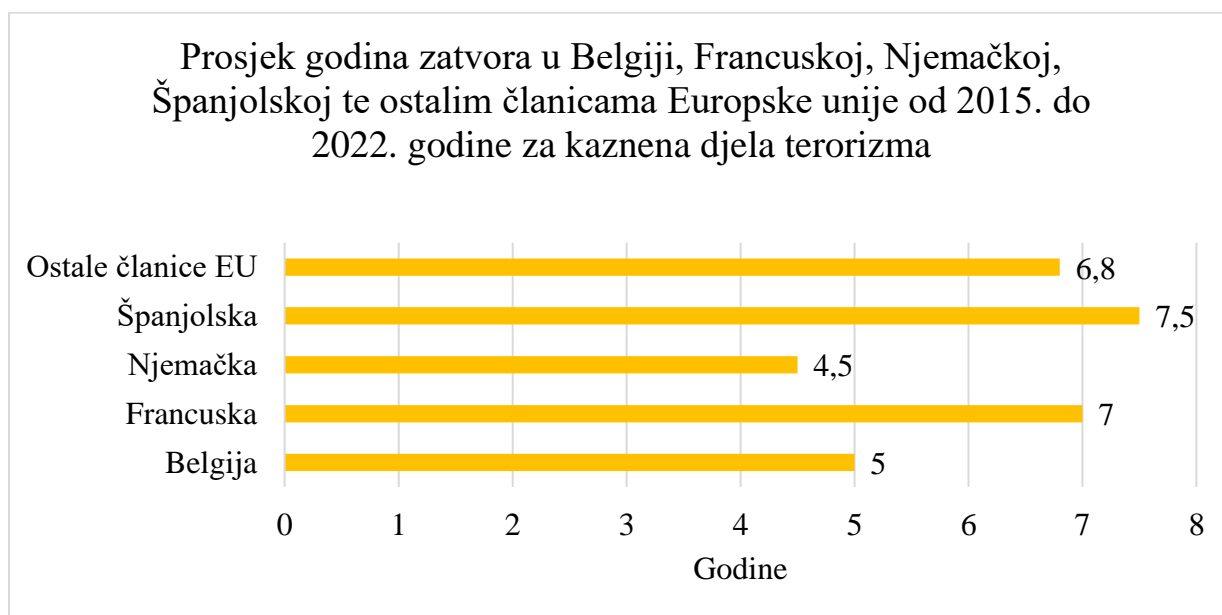
Kazne zatvora za teroriste mogu biti raznolike i ovisiti o težini i vrsti počinjenih djela, kao i zakonodavstvu svake pojedine zemlje. Općenito, kazne zatvora za teroriste u Europskoj uniji mogu se kretati od nekoliko godina do doživotnog zatvora.

Ostale kazne ili mjere naložene zajedno sa zatvorskim kaznama ili kao alternativa njima uključivale su novčane kazne, rad za opće dobro, psihijatrijsko liječenje, oduzimanje državljanstva, ograničenja u ostvarivanju određenih građanskih i političkih prava, protjerivanje s nacionalnog teritorija, oduzimanje imovine, određeno razdoblje kušnje nakon oslobađanja i uključivanje u program deradikalizacije.(11)

U nekim slučajevima sud je također nametnuo ograničenja građanskih prava i zabranu ulaska na nacionalni teritorij nakon isteka zatvorske kazne ili oduzeo državljanstvo onima koji su osuđeni za teroristička kaznena djela.(9)

U Tablica 11. iskazan je prosjek godina zatvora u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj usporedno s ostalim državama Europske unije. Države članice Europske unije u

prosijeku izriču kazne zatvora u trajanju od 6 do 7 godina za kaznena djela terorizma. Veliki udio tog postotka pripada državama sa strogim zakonodavstvom koje primjenjuju rigoroznije mjere u usporedbi s drugim državama. Primjerice, prosjek godina zatvorskih kazni za kazneno djelo terorizma u Grčkoj iznosi 17 godina. Zemlje poput Austrije, koje nemaju toliko terorističke aktivnosti kao Grčka, u prosjeku izriču kazne zatvora u trajanju od 3 do 4 godine. (9–16)

Tablica 11. Prikaz prosjeka izrečenih godina zatvora u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj, Španjolskoj te ostalim članicama Europske unije u razdoblju od 2015. do 2022. godine za kaznena djela terorizma

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Prosječne kazne zatvora za teroristička djela u Belgiji tijekom razdoblja od 2015. do 2021. godine varirale su, odražavajući promjene u sudskoj praksi i percepciji prijetnje terorizmom. U 2015. godini prosječna kazna iznosila je 6 godina zatvora. Tijekom sljedeće četiri godine, od 2016. do 2019., prosječna kazna iznosila je stabilnih 5 godina zatvora. U 2020. godini prosječna kazna zatvora smanjila se na 4 godine, dok je u 2021. godini ponovno porasla na 6 godina. Ove promjene u prosječnim kaznama mogu odražavati različite faktore, uključujući prirodu počinjenih djela, sudske presedane i promjene u zakonodavstvu. (9–16)

Kazne zatvora za teroristička djela u Francuskoj od 2015. do 2021. godine variraju što odražava promjene u sudskoj praksi i ozbiljnost kaznenih djela. U 2015. godini prosječna kazna

iznosila je 4 godine. Već u 2016. godini, prosječna kazna je porasla na 7 godina, što ukazuje na reakciju pravosudnog sustava na povećanu terorističku aktivnost i promjene u zakonodavstvu. Godine 2017. prosječna kazna blago se smanjila na 6 godina, dok je 2018. i 2019. prosječna kazna iznosila 5 godina, sugerirajući stabilizaciju u sudskim presudama. Međutim, 2020. godine došlo je do porasta prosječne kazne na 12 godina, što može ukazivati na suđenje za ozbiljnija kaznena djela ili promjenu u sudskoj praksi. U 2021. godini prosječna kazna iznosila je 8 godina, što je još uvijek značajno više od prosjeka u ranijim godinama. Ove fluktuacije u trajanju prosječnih kazni zatvora mogu biti rezultat različitih faktora, uključujući prirodu i težinu počinjenih kaznenih djela, promjene u zakonodavstvu, te društveni i politički kontekst u kojem su donesene presude.(9–16)

Kazne zatvora u Njemačkoj pokazale su određene varijacije. 2015. godine prosječna kazna zatvora iznosila je 5 godina. Sljedeće godine prosječna kazna smanjila se na 4 godine. Godine 2017. zabilježen je porast prosječne kazne na 6 godina, što sugerira stroži pristup pravosuđa prema terorističkim djelima. U 2018. godini, prosječna kazna vratila se na 5 godina, dok je 2019. godine došlo do značajnog smanjenja na 3 godine. Godine 2020., prosječna kazna povećala se na 4 godine, a 2021. godine ponovno je iznosila 5 godina. (9–16)

Prosječna kazna zatvora za teroristička djela u Španjolskoj u 2015. godini iznosila je 11 godina kao odgovor na pojačane terorističke prijetnje i napade u Europi. U 2016. i 2017. godini, prosječne kazne su se smanjile na 5 godina. U 2018. godini, prosječna kazna porasla je na 8 godina, dok je u 2019. godini zabilježen pad na 4 godine. U 2020. godini, prosječna kazna ponovno je porasla na 11 godina, sugerirajući suđenja za ozbiljnija djela ili stroži pravosudni pristup, dok je u 2021. godini prosječna kazna iznosila 9 godina, odražavajući stalnu prijetnju terorizma i odlučnost španjolskih vlasti u borbi protiv njega. (9–16)

Kazne zatvora su prije bile relativno minorne zbog niske razine radikalizacije i manjeg broja slučajeva ekstremističkog djelovanja, što je rezultiralo manjom prijetnjom po sigurnost. Međutim, s porastom radikalizacije i sve većom prijetnjom od ekstremističkih aktivnosti, neophodno je bilo prilagoditi kazneni sustav kako bi se bolje odgovorilo na ove nove izazove i osigurala učinkovitija prevencija i suzbijanje terorizma.

4.5. PREVENCIJA TERORIZMA I DERADIKALIZACIJA

Prevenција terorizma je složen i višestran pristup koji obuhvaća niz strategija i mjera s ciljem smanjenja rizika od terorističkih napada i sprečavanja radikalizacije pojedinaca. Glavni elementi prevencije uključuju praćenje i analizu obavještajnih podataka kako bi se identificirale moguće terorističke prijetnje i planovi. Sigurnosne mjere jačaju kapacitete za zaštitu, uključujući kontrolu granica, nadzor nad oružjem i eksplozivima, te zaštitu ključne infrastrukture od potencijalnih napada.

Socijalna integracija potiče uključivanje različitih zajednica u društvo, smanjujući socijalne i ekonomske nejednakosti koje mogu dovesti do osjećaja isključenosti i radikalizacije. Edukacija građana i podizanje svijesti o rizicima terorizma, radikalizacije i ekstremizma te promicanje demokratskih vrijednosti i tolerancije također su ključni. Prevencija je usmjerena na uklanjanje uvjeta i čimbenika koji dovode do radikalizacije i novačenja terorista. Usmjerena je na deradikalizaciju. (21)

Deradikalizacija je proces u kojem ljudi odbacuju ideologiju koju su nekoć prihvatili.(37)

Nekoliko se izraza koristi za označavanje fenomena deradikalizacije, uključujući 'dezerterstvo', 'demobilizaciju', 'prebjeg', 'rehabilitaciju', 'pomirenje', 'dijalog' i 'odvajanje'.(38) Pojam „suzbijanje nasilnog ekstremizma“, prevedeno na engleski „*countering violent extremism*“, se prihvaća kao sveobuhvatni pojam za širok raspon neprisilnih inicijativa i radnji koje nastoje smanjiti nasilnu uključenost ekstremista.(39)

Jedan od okvira koji se rutinski koristi za kategorizaciju suzbijanja nasilnog ekstremizma je javnozdravstveni model.(39) Koristeći terminologiju iz područja javnog zdravstva, napori za suzbijanje nasilnog ekstremizma mogu se odvijati na tri razine: primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj. Primarne intervencije usmjerene su na prevenciju radikalizacije u općoj populaciji, sekundarne intervencije usmjerene su na pojedince za koje se smatra da su u opasnosti od radikalizacije ili pokazuju rane znakove radikalizacije, a tercijarne intervencije, kao vrsta *ex post facto* prevencije, usmjerene su na one pojedince koji su već radikalizirani. Inicijative suzbijanja nasilnog ekstremizma, drugim riječima, obuhvaćaju raspon od prevencije do naknadne rehabilitacije i reintegracije.

Politike i programi deradikalizacije ne moraju uvijek biti identični, ali trebaju se temeljiti na dubokom razumijevanju motiva koji dovode do radikalizacije pojedinaca i grupa u

svakom društvu. Također, trebaju adresirati ove uzroke, ne samo tretirati već uhvaćene pojedince i grupe. Drugim riječima, deradikalizacija i prevencija na razini društva čvrsto su povezane i isprepletene. Nedostatak jednog oslabljuje drugi. Izazov leži u razvoju holističkog pristupa fenomenu nasilnog ekstremizma i terorizma, koji uključuje sve državu, društvo pa čak i šire.(33)

Napori za promicanje odvajanja od nasilnog ekstremizma postali su ključni element mnogih protuterorističkih politika diljem svijeta. Inicijative za deradikalizaciju i povlačenje također se mogu znatno razlikovati od zemlje do zemlje.(40) Različite zemlje razvile su vlastite modele deradikalizacije u skladu sa svojim okolnostima. Do sada nije postojao konsenzus o učinkovitosti bilo kojeg pojedinačnog programa deradikalizacije, uglavnom zbog različitih konceptualnih pristupa.

Svi ovi programi, međutim, spajaju se barem u jednoj točki, usmjereni su na promjenu stajališta zatočenika i drugih radikaliziranih pojedinaca. Nadalje, svi ovi modeli temelje se na pretpostavci da je radikalizacija stvar ideologije koja proizlazi iz pogrešnog tumačenja vjere i dovodi do devijantnih društvenih i psihičkih ponašanja.

Problematika provedbenih sigurnosnih politika je redefinirana: umjesto upravljanja nesigurnostima, sve se više upravlja neizvjesnostima. Terorizam je upravo jedna neizvjesnost.(21)

Belgija je 2005. usvojila "Nacionalni plan protiv radikalizma". Plan predviđa proaktivne, preventivne i represivne mjere za borbu, između ostalog, protiv uzroka islamskog radikalizma i terorizma. Ima sedam glavnih fokusa: 1. radikalne web stranice, 2. radio i televizijski prijenosi, 3. ekstremistički imami i propovjednici, 4. kulturni centri i udruge pod belgijskim zakonom, 5. radikalne grupe, 6. centri propagande, 7. zatvori. Za svako od ovih područja razvijen je individualni akcijski plan od strane pilot-službe predstavljene u nacionalnoj koordinacijskoj jedinici. To uključuje procjenu situacije, postavljanje ciljeva, opis sredstava za postizanje ciljeva te tijela koja su uključena u provedbu.(33)

Teroristički napad 2016. godine u Bruxellesu je pokrenuo promjenu politike na različitim razinama i započeo modifikaciju struktura u zemlji. Od tada je postignut značajan napredak, zakoni su usklađeni s europskim standardima, ojačane su veze sa susjednim zemljama poput Francuske, uvedene su nove mjere za suzbijanje financiranja terorizma te su promijenjeni kazneni zakon i zakonodavstvo. Jedna od ključnih odluka bila je uspostavljanje

suradnje između svih sudionika uključenih u borbu protiv terorizma, od lokalne do nacionalne razine.(41)

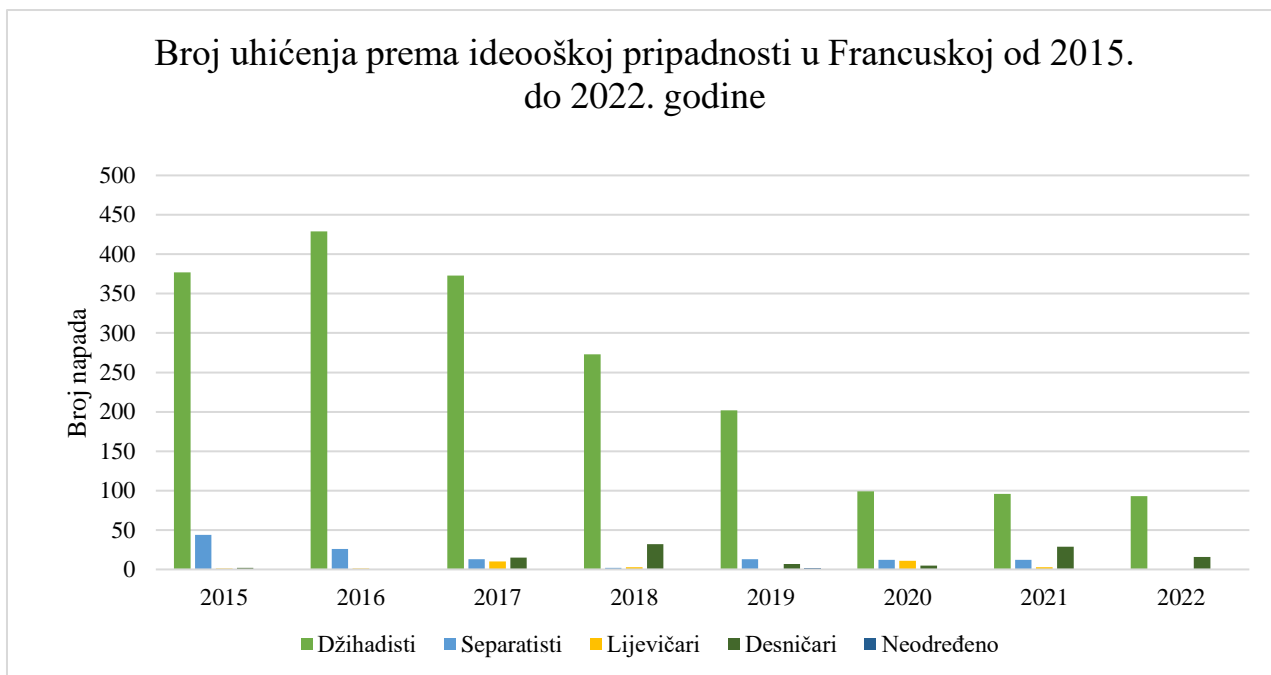
Teroristički napadi nisu bili jedini okidači značajnih promjena u programu deradikalizacije u Belgiji. Promijenio se pristup borbi protiv terorizma i zbog sve većeg broja građana koji su odlazili u Siriju. Dobro poznata četvrt *Molenbeek*, u srcu Bruxellesa, mjesto je s najvećom koncentracijom stranih džihadističkih boraca u Europi koji se odlaze boriti u Irak i Siriju. To je potaknulo usvajanje sveobuhvatne strategije suzbijanja nasilnog ekstremizma s brojnim inicijativama, zakonima i sudionicima aktivnim na saveznoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Zatvori su važan dio belgijske strategije za suzbijanje nasilnog ekstremizma. Federalne vlasti nadziru sigurnost i „stroži“ oblik prevencije, dok su regionalne vlasti odgovorne za „laku“ prevenciju. (42)

Analiza broja uhićenih prema pripadnosti prema Izvješćima o stanju i trendovima terorizma u Europskoj uniji, koje izdaje Europol, od 2015. do 2022. godine, Belgija je imala visok porast aktivnosti pripadnika džihadističkih organizacija.

U izvješću se također navodi veliki broj uhićenja bez navedene pripadnosti, međutim, većina je bila povezana džihadističkim terorističkim aktivnostima. (9–16) Belgija ima velik izazov s muslimanskom populacijom koja je koncentrirana u određenim područjima te njihova socioekonomska situacija, visoka stopa nezaposlenosti, potiču osjećaj isključenosti unutar muslimanske populacije te povećavaju rizik od radikalizacije. Veliki broj stranih boraca i povratnika stavlja Belgiju u opasnu poziciju.(41)

Od država obuhvaćenih ovim istraživanjem, Francuska ima najveći broj terorističkih napada i aktivnosti od 2015. do 2022. godine, 213 neuspjelih, spriječenih i dovršenih napada od kojih, prema pripadnosti, najveći broj počinitelja su džihadisti, što se očituje i u Tablica 12.(9–16) Francuska akcija protiv radikalizacija i terorizma je stoga primarno fokusirana na deradikalizaciju džihadista.

Tablica 12. Prikaz broja uhićenja prema ideološkoj pripadnosti u Francuskoj od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Kako bi odgovorila na povećanu prijetnju domaćeg ekstremizma, Francuska je u posljednjim godinama uvela različite mjere za suzbijanje 'unutarnje prijetnje'. Teroristički napadi iz 2015., povezani s Islamskom državom, ostavili su dubok trag na francusko društvo i učinili borbu protiv radikalizacije temeljnim izazovom francuske vlade. Od tada su se napadi povezani s Islamskom državom nastavili, što francusko društvo drži u dugotrajnom izvanrednom stanju.(43) Prema Akcijskom planu protiv radikalizacije i terorizma, Francuska obavještajna služba je 2018. godine vršila nadzor na oko 11,000 osoba za koje se sumnja da su povezani s radikalni islamizmom.(44)

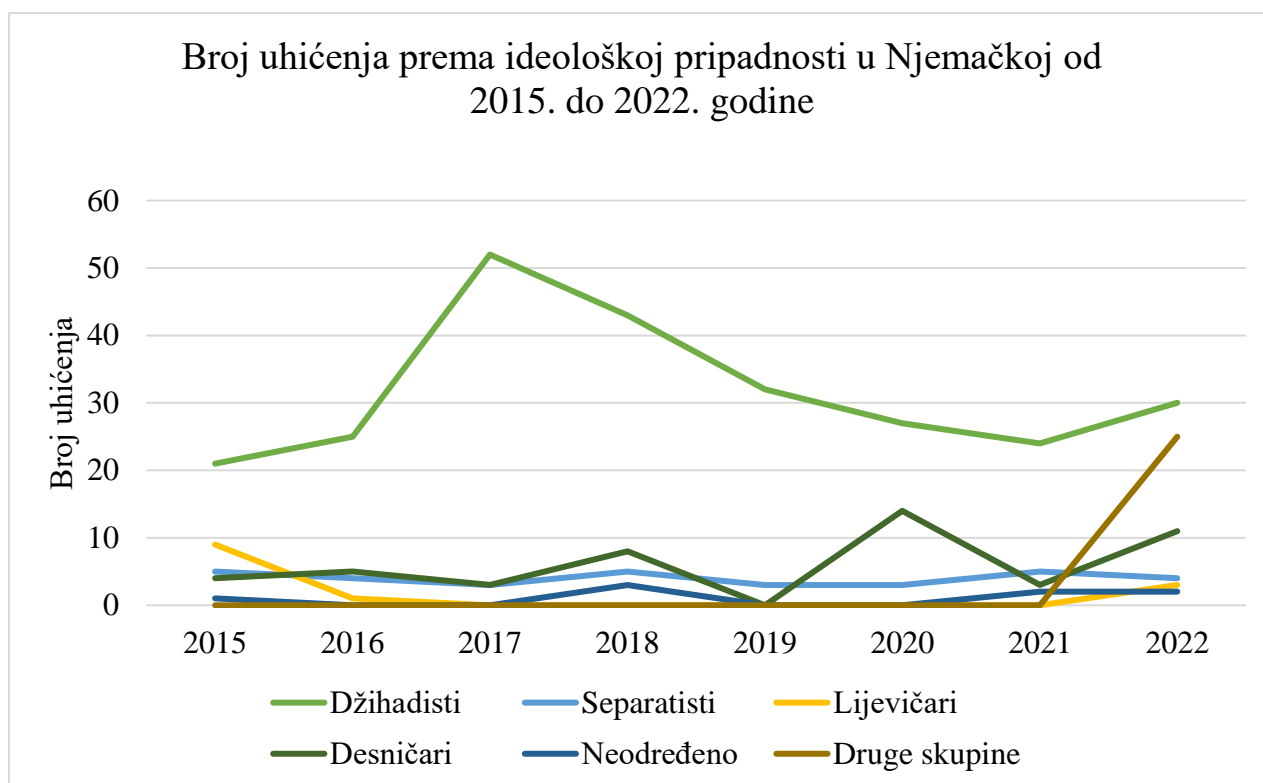
Francuska je osudila velik broj pojedinaca za djela povezana s terorizmom, što je rezultiralo porastom broja zatvorenika. Zbog toga je radikalizacija u francuskim zatvorima postala veliki problem. Nakon napada na Charlie Hebdo i Bataclan u 2015. godini, Pariz je pokrenuo dvije inicijative u nastojanju da bolje kontrolira i suzbija radikalizaciju među zatvorskim populacijama: izolacija radikaliziranih zatvorenika od ostalih zatvorenika i povećanje broja imama u zatvorima. Dvojica od trojice terorista u napadima u siječnju 2015. godine proveli vrijeme u zatvoru.(45)

Osim što se provode deradikalizacijske mjere unutar zatvora, postoji potreba za intervencijom protiv radikalizacije i na drugim područjima. Francuska strategija protiv radikalizacije fokusira se i na implementaciju "centara za deradikalizaciju", poznatih i kao "*Centres for Prevention, Integration and Citizenship*", s ciljem reintegracije mladih osuđenih za terorističke aktivnosti u francusko društvo. No, nakon godinu dana djelovanja, takav centar je zatvoren i proglašen neuspjehom. Osim uspostavljanja centara i prevencije u tom smislu, bitna je i integracija pripadnika manjina u francusko društvo. Uspostavljen je takozvani „Forum za dijalog s Islamom u Francuskoj“ kao oblik formalnog dijaloga između predstavnika francuske vlade i muslimanskih zajednica. Ovaj međukulturni dijalog važan je jer predstavlja jednu od rijetkih vladom podržanih religijskih inicijativa koje omogućuju formalizirane rasprave između vladinih i religijskih aktera o deradikalizaciji.(43)

Nakon terorističkog napada u Berlinu u prosincu 2016. postavlja se pitanje potrebe za odgovarajućim protuterorističkim mjerama koje zahtijevaju efikasno rješavanje situacije i stroži pristup. Godine 2016. u Njemačkoj je usvojena nova Strategija za sprječavanje ekstremizma i promicanje demokracije.

Njemačka savezna strategija za prevenciju ekstremizma i promicanje demokracije usredotočena je na nekoliko ključnih područja: preventivne mjere koje uključuju obrazovne inicijative, angažman zajednice i kampanje osvješćivanja; intervencije i deradikalizaciju za već radikalizirane pojedince, uključujući savjetovanje, programe rehabilitacije te reintegraciju u društvo, jačanje pravnog i sigurnosnog okvira za suzbijanje ekstremističkih aktivnosti i prevenciju radikalizacije; promicanje demokratskih vrijednosti, tolerancije i inkluzivnosti putem građanskog obrazovanja, kulturnih programa i poticanja dijaloga među zajednicama; te međunarodnu suradnju radi dijeljenja najboljih praksi, obavještajnih podataka i resursa u borbi protiv ekstremizma i terorizma. Strategija naglašava sveobuhvatan pristup uključujući različite dionike poput državnih agencija, organizacija civilnog društva, obrazovnih institucija i vjerskih zajednica kako bi se učinkovito suprotstavili ekstremizmu te ojačali demokratska otpornost u Njemačkoj.(46)

Podatci uhićenih pojedinaca prema ideološkoj pripadnosti, što se očituje u Tablica 13. od 2015. do 2022. godine ukazuju na rast aktivnosti džihadista i desničarskih ekstremista. (9–16)

Tablica 13. Prikaz broja uhićenja prema ideološkoj pripadnosti pojedinaca u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine

Izvor: izradio autor prema izvješćima Europolu o stanju i trendovima terorizma. (9–16)

Jedan od glavnih fokusa preventivnih mjera Savezne vlade i dalje je na području prevencije desnog ekstremizma. Intenzitet ekstremno desničarske aktivnosti postao je očit 2015. i od tada je u stalnom porastu. Ne samo serija ubojstava počinjenih od strane terorističke organizacije "Nacionalsocijalističko podzemlje", već i ekstremno nasilje koje su spremni primijeniti, otkrilo je razmjere brutalnosti takvih organizacija. Vladino Izvješće o zaštiti Ustava upućuje na činjenicu da je više od polovice desničarskih ekstremista spremno koristiti nasilje.(46)

Savezna vlada također se fokusira na mjere za sprječavanje i suzbijanje islamske radikalizacije, gdje se religija zloupotrebljava u svrhu anti-demokratskih ciljeva. Ova tendencija se nastoji suzbiti još prije nego što dođe do stupnja radikalizacije. Islamske i terorističke skupine često intenzivno i vrlo profesionalno vrbuju pristaše, s posebnim uspjehom u privlačenju mladih i psihički nestabilnih osoba.(46) U daljnjem unaprjeđivanju prevencije ekstremizma, Savezna vlada će intenzivirati razmjenu informacija između važnih aktera u

civilnom društvu, obrazovnog sektora, policije i pravosuđa u borbi protiv antisemitizma, radikalizacije, rasističkih i antidemokratskih struktura te desnog ekstremizma i rasizma.

Nacionalni separatistički terorizam dugo je bio problem za Španjolsku, a njezine tehnike i metode za suzbijanje terorizma razvijene su od strategija za borbu protiv nacionalnog terorizma do taktika usmjerenih na borbu protiv džihadizma. Ovaj proces uključivao je prelazak s više nacionalne razine na lokalnu razinu, čime se poboljšavala suradnja i jačali bilateralni odnosi sa susjednim zemljama. Vlada Španjolske je dodatno pooštrila zakone za kriminalizaciju terorizma, uključujući poticanje na terorizam i govor mržnje, koji su kažnjivi zatvorskom kaznom. Iako je provedeno nekoliko reformi, španjolski zakon i dalje pokazuje slabosti u kaznenom zakonodavstvu te su potrebne dublje reforme, posebno s obzirom na nove pravne okvire za povratnike.

U 2016. godini Španjolska je zabilježila najveći broj zaključenih sudskih postupaka i najveći broj pojedinaca osuđenih ili oslobođenih optužbi za kaznena djela terorizma.(10) Unatoč ovim postignućima, vlada je postavila prevenciju kao prioritet u borbi protiv terorizma, ali najveći izazov ostaje borba protiv radikalizacije i nasilnog ekstremizma. Tekući planovi i strategije temelje se na multidisciplinarnom pristupu, uključujući i nacionalne aktere. Iako su koraci i glavni aspekti provedenih planova ispravni, stvarnoj provedbi nedostaje predanost uključenih dijelova. Niskokvalificirano osoblje u kontaktu sa zatvorima, školama i socijalnim centrima predstavlja dodatni problem. Potrebno je više obuke i odgovarajući proračunski plan kako bi se izbjegao domaći terorizam i uhvatilo u koštac s njim, posebno u susjedstvima i područjima s rizikom od radikalizacije.(41)

Nacionalna vlada je ojačala suradnju s policijom kako bi prekinula kanale radikalizacije, uključujući internet i određene ekstremističke grupe, poput radikalnih islamističkih organizacija i separatističkih skupina. U rujnu 2016. godine, važna teroristička ćelija razbijena je kao rezultat zajedničke operacije španjolskih, belgijskih i njemačkih vlasti.

Španjolska, poput drugih država Zapadne Europe, postupno uvodi nove mjere za borbu protiv terorizma, no, kao i u drugim državama, nedostaje provedba na različitim razinama, od lokalne do nacionalne. Struktura Španjolske, koja uključuje 17 djelomično autonomnih regija, dodatno komplicira protok informacija i komunikaciju među uključenim razinama vlasti. Niska razina procjene implementiranih planova također čini trenutne programe manje učinkovitim i nedovoljno prilagođenim za promjenjivu prirodu terorističke prijetnje i pojedinaca koji su

radikalizirani ili su u procesu radikalizacije. Programi za suzbijanje nasilnog ekstremizma nisu adekvatni i dovoljno učinkoviti.(41)

Države Zapadne Europe trebale bi nastaviti s naporima za sprečavanje radikalizacije koja vodi do terorizma i borbu protiv nje kroz koordinaciju, razmjenu informacija i iskustava o nacionalnim politikama prevencije. Također bi trebale provoditi ili, prema potrebi, ažurirati svoje nacionalne politike prevencije, uzimajući u obzir vlastite potrebe, ciljeve i sposobnosti, te se oslanjati na vlastita iskustva.

5. ZAKLJUČAK

Terorizam ima dugu povijest i pojavljuje se u različitim oblicima. Unatoč nedostatku općeprihvaćene definicije, većina ih naglašava nasilje i strah kao sredstvo za postizanje političkih ili ideoloških ciljeva. Terorizam predstavlja značajnu prijetnju modernom društvu i zahtjeva stalne prilagodbe u strategijama za njegovo suzbijanje.

Terorizam u državama zapadne Europe, konkretno u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj pokazuje fluktuaciju u učestalosti. Prijetnja terorizmom ostaje značajan izazov za sigurnost regije. Zahtijeva od država da unaprijede prevenciju terorizma, reakciju na terorističke prijetnje te razvijanje međunarodne suradnje.

Belgija, zbog svog geopolitičkog položaja i prisutnosti EU i NATO institucija, predstavlja simboličnu metu za teroriste. Najveći broj napada 2016. godine bio je povezan s džihadističkim organizacijama. Džihadističke terorističke mreže često koriste Belgiju kao logističku bazu za planiranje i pripremu napada. Zemlja se suočava s visokom radikalizacijom i brojem stranih boraca. Belgija primjenjuje sveobuhvatan pristup u borbi protiv terorizma, no stalni naponi za poboljšanje deradikalizacije su nužni.

Francuska je suočena s konstantnim terorističkim prijetnjama koje su se povećale od 2015. godine. Napadi povezani s Islamskom državom doveli su do stalnog izvanrednog stanja i usmjerenosti na deradikalizaciju džihadista. Izazov je i dalje prisutan unutar zatvora u kojima je visoka stopa radikalizacije među zatvorenicima. Francuska nastoji prilagoditi i unaprijediti svoje politike kako bi se efikasno suočila s prijetnjama, ali uspjeh ovisi o usklađivanju mjera, poboljšanju koordinacije i stalnoj prilagodbi u skladu s promjenjivim okolnostima.

Teroristički napadi u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine rezultat su radikalnih ideologija i unutarnjih napetosti. Zemlja se suprotstavlja s prijetnjama džihadističkog i desničarskog ekstremizma. Povećani broj imigranata dodatno otežava stabilnost, što je u suprotnosti s interesima krajnje desnice. Njemačka strategija za prevenciju terorizma usmjerena je na sveobuhvatan pristup, jačanje suradnje, razmjenu informacija i prilagodbu politika kako bi se učinkovito odgovorilo na prijetnje i podržala demokratska otpornost.

Povijest separatističkih i islamističkih napada u Španjolskoj pokazuje kompleksnost sigurnosne situacije u zemlji. U razdoblju od 2015. do 2022. godine, Španjolska je zabilježila značajan broj terorističkih napada, s najvećim brojem u 2015. godini i padom u posljednjim

godinama. Španjolska mora nastaviti unapređivati svoje sigurnosne mjere i međunarodnu suradnju kako bi se nosila s radikalizacijom i terorističkim prijetnjama.

U razdoblju od 2015. do 2022. godine, uhićenja povezana s terorizmom u Europskoj uniji pokazuju različite obrasce. Veliki broj uhićenja u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj ilustrira značajnu aktivnost u borbi protiv terorizma i učinkovitost sigurnosnih službi. Najveći broj uhićenih pojedinaca prema ideološkoj pripadnosti su džihadisti, što potvrđuje prevladavajuću prijetnju radikalnog islamizma.

Svaka država članica Europske unije, poput Belgije, Francuske, Njemačke i Španjolske, razvila je specifične zakone i mjere kako bi adresirala različite aspekte terorizma, uključujući kazne za terorističke aktivnosti i financiranje terorizma te osigurala međunarodnu suradnju i usklađivanje s međunarodnim standardima.

Pravosudni procesi u borbi protiv terorizma igraju ključnu ulogu u očuvanju vladavine prava i održavanju povjerenja javnosti u pravosudni sustav. Učinkovito procesuiranje kaznenih djela povezanih s terorizmom ne samo da osigurava pravdu, već također odvraća potencijalne počinitelje i sprječava daljnju radikalizaciju.

Pravosudni sustavi u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj su izrazito aktivni, s visokom stopom osuđujućih presuda. To odražava ozbiljnost u borbi protiv terorizma. Francuska i Španjolska izriču duže kazne zbog većih prijetnji, dok zemlje s manje slučajeva primjenjuju kraće kazne.

Primjeri iz Belgije, Francuske, Njemačke i Španjolske pokazuju kako različite zemlje prilagođavaju svoje strategije prevencije i deradikalizacije u skladu sa specifičnim izazovima i potrebama. Belgija je razvila sveobuhvatan plan protiv radikalizma, dok Francuska i Njemačka naglašavaju važnost preventivnih mjera i integracije u društvo. Španjolska se suočava s izazovima u provedbi preventivnih mjera zbog kompleksnosti svog zakonodavstva i administrativne strukture. Ključ za daljnju prevenciju terorizma i deradikalizaciju leži u boljoj koordinaciji i integraciji napora na svim razinama vlasti.

Na temelju istraživanja i analize dostupnih podataka, hipoteza da je najveći broj terorističkih napada u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj počinjen od strane džihadista smatra se nedokazanom. Najveći broj neuspjelih, spriječenih i dovršenih terorističkih napada u ovim zemljama povezani su s etnonacionalističkim i separatističkim terorističkim grupama.

Hipoteza da Belgija, Francuska, Njemačka i Španjolska imaju veću terorističku aktivnost u usporedbi s ostatkom država članica Europske unije smatra se dokazanom. U prosjeku, države obuhvaćene istraživanjem bilježe oko 40 terorističkih napada godišnje, dok preostale države članice Europske unije u prosjeku bilježe 21 napad godišnje, što je gotovo upola manje. Ovi podaci jasno ukazuju na to da Belgija, Francuska, Njemačka i Španjolska doživljavaju značajno višu razinu terorističke aktivnosti u usporedbi s drugim članicama Europske unije, potvrđujući time postavljenu hipotezu.

6. LITERATURA

1. Klaić B. Veliki rječnik stranih riječi. Zagreb; 1974.
2. Bilandžić M. Sjeme zla. Zagreb: Plejada, Synopsis; 2010.
3. Javorović. Božidar. Terorizam, Policija i sigurnost. Zagreb; 1997.
4. Federal bureau of investigation. Terrorism [Internet]. [cited 2024 Jun 12]. Available from: <https://www.fbi.gov/investigate/terrorism>
5. Lutz JM, Lutz BJ. „Democracy and Terrorism“. Perspectives on Terrorism, a journal of the Terrorism Research Initiative and the Center for Terrorism and Security Studies. 2010;63.
6. Richardson L. What Terrorists Want: Understanding the Terrorist Threat. 2006. 140–141 p.
7. Gayraud JF, Senat D. Le terrorisme. Presses Universitaires de Frances; 2008.
8. Aron R. Misliti rat, Clausewitz . 1976.
9. Europol. European Union Terrorism Situation and Trend Report 2016 . 2016.
10. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2017. 2017.
11. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2023 . 2023.
12. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2018. 2018.
13. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2019. 2019.

14. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2020. 2020.
15. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2021 . 2021.
16. Europol. European Union Terrorism Situation And Trend Report 2022. 2022.
17. Ostaeyen P Van. State of Terror The History and Influence of the Belgian ISIS Contingent.
18. Knack [Internet]. 2016 [cited 2024 Aug 21]. België telt officieel 457 Syriëstrijders. Available from: <https://www.knack.be/nieuws/belgie-telt-officieel-457-syriestrijders/>
19. Ponsaers P, Devroe E. The Brussels bombings Balancing between law enforcement and risk management.
20. Ray M. Britannica. 2024 [cited 2024 Jun 24]. Paris attacks of 2015. Available from: <https://www.britannica.com/event/Paris-attacks-of-2015/The-response-to-the-Paris-attacks>
21. Bilandžić M. Nacionalna sigurnost. Zagreb: DESPOT INFINITUS; 2019.
22. U.S. Department of state. Country Reports on Terrorism 2016 [Internet]. [cited 2024 Jul 1]. Available from: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2016/>
23. U.S. Department of state. Country Reports on Terrorism 2017 [Internet]. [cited 2024 Jul 1]. Available from: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2017/>
24. U.S. Department of state. Country Reports on Terrorism 2019: Germany [Internet]. [cited 2024 Jul 1]. Available from: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2019/germany/>
25. U.S. Department of state. Country Reports on Terrorism 2020: Germany [Internet]. [cited 2024 Jul 1]. Available from: <https://www.state.gov/reports/country-reports-on-terrorism-2020/germany/>

26. Alonso R, Reinares F. Terrorism and Human Rights. 2008.
27. Wikipedia. Wikipedia. 2024 [cited 2024 Aug 20]. 2015. Verviers police raid. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/2015_Verviers_police_raid
28. Wikipedia [Internet]. 2024 [cited 2024 Aug 20]. 2015. Brussels lockdown. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/2015_Brussels_lockdown
29. Wikipedia [Internet]. 2024 [cited 2024 Aug 20]. 2015. Saint-Denis raid. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/2015_Saint-Denis_raid
30. Peers S. EU Responses to Terrorism. *International and Comparative Law Quarterly* . 2003;52(01):227–43.
31. Europski parlament i Vijeće Europske unije. Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju terorizma. Mar 15, 2017.
32. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda. Rezolucija o hitnosti novih mjera za borbu protiv međunarodnog terorizma. 2014.
33. Council of Europe. Committee of experts on terrorism (codexter) profiles on counter-terrorism capacity. 2014 Feb.
34. Journal officiel de la République française. Zakon o kaznenom postupku Republike Francuske . 2020 p. 116.
35. Kazneni zakon Savezne Republike Njemačke. Federal Law Gazette; 2021.
36. Kazneni zakon Kraljevine Španjolske. Ministarstvo pravosuđa; 2011.
37. Doosje B, Moghaddam FM, Kruglanski AW, de Wolf A, Mann L, Feddes AR. Terrorism, Radicalization and De-radicalization. 2016.

38. Noor S, Hayat S. Deradicalization: Approaches and Models. 2009.
39. Hardy K. A Crime Prevention Framework for CVE. *Terrorism and Political Violence*. 2022;34(3):633–59.
40. El-Said H. Deradicalization: Experiences in Europe and the Arab World. *(De)Radicalization and Security*. 2017;93–7.
41. Donna Starr-Deelen B, Pazos P. Countering Violent Extremism and Deradicalization: Comparative study of Spain, Belgium, and the USA [Internet]. 2018. Available from: <https://ssrn.com/abstract=3201183>
42. Raetsa S. Trial and Terror. Countering violent extremism and promoting disengagement in Belgium. *Journal for deradicalization*. 2022 Mar 25;
43. Vidino L. De-radicalization in the Mediterranean - Comparing Challenges and Approaches. 2018.
44. Ministère de l'Intérieur. Plan d'action contre la radicalisation et le terrorisme. 2016.
45. Mucha W. Polarization, Stigmatization, Radicalization. *Counterterrorism and Homeland Security in France and Germany*. 2017;
46. Government Strategy to Prevent Extremism F, Democracy P. Federal Government Strategy to Prevent Extremism and Promote Democracy. 2016.

7. POPIS TABLICA

Tablica 1. Prikaz broja terorističkih napada u Europskoj uniji od 2015. do 2022. godine	12
Tablica 2. Usporedba broja terorističkih napada između Belgije, Francuske, Njemačke, Španjolske i ostatka Europske unije od 2015. do 2022. godine	13
Tablica 3. Prikaz neuspjelih, spriječenih i dovršenih terorističkih napada prema ideološkoj pripadnosti u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj od 2015. do 2022. godine.....	14
Tablica 4. Broj terorističkih napada u Belgiji od 2015. do 2022. godine	17
Tablica 5. Prikaz broja terorističkih napada u Francuskoj od 2015. do 2022. godine	20
Tablica 6. Prikaz broja terorističkih napada u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine.	23
Tablica 7. Prikaz broja terorističkih napada u Španjolskoj od 2015. do 2022. godine	26
Tablica 8. Prikaz broja uhićenja u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2015. do 2022. godine	29
Tablica 9. Prikaz broja uhićenih prema ideološkoj pripadnosti u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2015. do 2022. godine	30
Tablica 10. Prikaz broja osuđujućih i oslobađajućih presuda u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj te ostalim državama Europske unije u razdoblju od 2015. do 2022. godine.....	36
Tablica 11. Prikaz prosjeka izrečenih godina zatvora u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj, Španjolskoj te ostalim članicama Europske unije u razdoblju od 2015. do 2022. godine za kaznena djela terorizma.....	38
Tablica 12. Prikaz broja uhićenja prema ideološkoj pripadnosti u Francuskoj od 2015. do 2022. godine	43
Tablica 13. Prikaz broja uhićenja prema ideološkoj pripadnosti pojedinaca u Njemačkoj od 2015. do 2022. godine	45

8. SAŽETAK

Zapadna Europa kao meta terorizma: teroristički napadi u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj (2015. – 2022.)

Analiza terorističkih napada ključna je za razumijevanje, suzbijanje i prevenciju terorizma. Koristi se multidisciplinarnim pristupom kako bi se identificirali uzroci, motivi, karakteristike i posljedice terorističkih incidenata. Analiza omogućuje prevenciju budućih napada, identifikaciju sigurnosnih propusta, evaluaciju reakcija na napade, proučavanje terorističkih taktika te podizanje svijesti javnosti. Doprinosi razvoju adekvatnih političkih, pravnih i sigurnosnih strategija za zaštitu sigurnosti i stabilnosti društava.

Analiza terorizma u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj ključna je zbog njihove geopolitičke važnosti, raznolikih obrazaca napada i bogatog iskustva u borbi protiv terorizma. Ove zemlje često su bile mete terorističkih napada, čiji su utjecaji prelazili nacionalne granice, ističući potrebu za međunarodnom suradnjom u suzbijanju terorizma. Složene društvene strukture ovih zemalja pružaju okruženje za raznolike etničke i vjerske dinamike koje mogu biti povezane s terorizmom. Vremenski okvir istraživanja od 2015. do 2022. godine obuhvaća razdoblje koje je obilježeno dinamičnim događajima i važnim promjenama u političkom, socijalnom i sigurnosnom kontekstu, što ga čini izuzetno relevantnim za analizu terorističkih aktivnosti i njihovih implikacija na navedenim područjima.

Cilj ovog rada je istraživanje uzroka i motiva terorizma kako bi se identificirali ključni faktori koji potiču terorističke aktivnosti na području Zapadne Europe. Istražuje se procjena socioekonomskih, političkih i sigurnosnih posljedica terorističkih napada na države i njihove institucije, radi pružanja uvida u ukupni utjecaj terorizma na društvo. Istražuje se razvoj preventivnih strategija i politika s ciljem sprječavanja budućih terorističkih incidenata. Koriste se različiti metodološki pristupi, uključujući kvantitativnu analizu statističkih podataka, kvalitativno istraživanje relevantne literature i dokumentacije te studije slučaja terorističkih incidenata.

Ključne riječi: terorizam, deradikalizacija, prevencija, nacionalna sigurnost, pravni okvir

9. SUMMARY

"Western Europe as a Target of Terrorism: Analysis of Terrorist Attacks in Belgium, France, Germany, and Spain (2015-2022)"

The analysis of terrorist attacks is crucial for understanding, countering and preventing terrorism. A multidisciplinary approach is used to identify the causes, motives, characteristics and consequences of terrorist incidents. The analysis enables the prevention of future attacks, the identification of security flaws, the evaluation of reactions to attacks, the study of terrorist tactics and the raising of public awareness. It contributes to the development of adequate political, legal and security strategies to protect the safety and stability of societies.

The analysis of terrorism in Belgium, France, Germany and Spain is crucial because of their geopolitical importance, diverse attack patterns and rich experience in the fight against terrorism. These countries have often been the targets of terrorist attacks, the impact of which crossed national borders, highlighting the need for international cooperation in combating terrorism. The complex social structures of these countries provide an environment for diverse ethnic and religious dynamics that can be linked to terrorism. The time frame of the research from 2015. to 2022. includes a period marked by dynamic events and important changes in the political, social and security context, which makes it extremely relevant for the analysis of terrorist activities and their implications in the mentioned areas.

The aim of this paper is to investigate the causes and motives of terrorism in order to identify the key factors that encourage terrorist activities in Western Europe. An assessment of the socioeconomic, political and security consequences of terrorist attacks on states and their institutions is investigated in order to provide insight into the overall impact of terrorism on society. The development of preventive strategies and policies aimed at preventing future terrorist incidents is being explored. Various methodological approaches are used, including quantitative analysis of statistical data, qualitative research of relevant literature and documentation, and case studies of terrorist incidents.

Key words: terrorism, deradicalization, prevention, national security, legal framework

10. ŽIVOTOPIS

Osobni podatci:

Ime i prezime: Iva Knežević

Datum i mjesto rođenja: 09. studenog 1996., Split, Republika Hrvatska

e-mail: iva.knezevic911@gmail.com

Obrazovanje:

2011. – 2015. Ekonomska i upravna škola Split

Upravni referent

2017. – 2018. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske

Stručno osposobljavanje

Administrativni referent

2018. – 2021. Pravni fakultet Split

Stručni preddiplomski upravni studij

Stručna prvostupnica javne uprave (bacc. admin. publ.)

2022. – 2024. Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Diplomski studij forenzike

Modul: Forenzika i nacionalne sigurnosti

Iskustva

2017. – 2018. Županijsko državno odvjetništvo u Splitu

Administrativni referent – zapisničar

Stručna praksa

2014. – 2024. Odred izviđača pomoraca „Jadran“

Voditelj sekcije, Načelnik odreda

Volontiranje

2020. – 2024. Savez izviđača Hrvatske

Tim za naobrazbu, Tim za program

Volontiranje

Konferencije i certifikati

- **RACVIAC** – „*Course of Non-proliferation and Disarmament law.*“
- **ISABS** – „*13th ISABS Conference on Applied Genetics and Mayo Clinic Lectures in Translational Medicine.*“
- **CSI TC** – Phil Spector case - Crime Scene Investigation Training Course
- **Erasmus+** - „*Efficient Crisis Response and Communication in Youth Organisations*“

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Iva Knežević, izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom „Zapadna Europa kao meta terorizma: Teroristički napadi u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Španjolskoj (2015. – 2022.)“ rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Nijedan dio ovoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan bez citiranja i ne krši ičija autorska prava.

Izjavljujem da nijedan dio ovoga rada nije iskorišten u ijednom drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Split, 24. rujna 2024.

Potpis studenta/studentice: __

I. Knežević

_____